

Liperi

Tuen käsikirja

Lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tuki

Mari Naumanen, varhaiskasvatuksen vastaava
Pirjo Pasanen, erityisluokanopettaja, apulaisrehtori
Erityisopetuksen tukiryhmä

Hyvinvointilautakunta 22.11.2018 § 102, päivitys 3.6.2022

Sisälllys

1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja lähtökohdat	4
2 Lapsen ja oppilaan tukemisen arvot	7
2.1 Lähikouluperiaate ja inklusio	7
2.2 Laadukas ja turvallinen päivä	7
2.2.1 Oppilaanohjaus	9
2.3 Varhainen puuttuminen.....	9
2.3.1 Oppilaan poissaolojen seuraaminen koulussa	10
2.3.2 Varhaiskasvatus ja esiopetus	11
3 Yhteistyö nivelvaiheissa	12
3.1 Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja 5–6-vuotiaiden ryhmätoimintaan	12
3.2 Esiopetuksesta perusopetukseen	13
3.3 2.luokalta 3.luokalle	13
3.5 perusopetuksesta toiselle asteelle.....	16
4 Liperin eri yksiköt ja tuen mahdollisuudet.....	16
4.1 Varhaiskasvatus.....	16
4.2 Honkalammen koulu	17
4.3 Mattisenlahden koulu	18
4.4 Salokylän koulu	18
4.5 Viinijärven koulu	19
4.6 Ylämyllyn koulu	19
5 Kolmiportainen tuki	19
5.1 Tuen järjestäminen varhaiskasvatuksessa	19
5.2 Tuen järjestäminen esi- ja perusopetuksessa	20
5.2.1 Yleinen tuki.....	20
5.2.2 Tehostettu tuki.....	21
5.2.3 Erityinen tuki	21
5.3 Pedagogisten tukitoimien muistilista.....	22

5.4 Toiminta kolmiportaisessa tuessa esi- ja perusopetuksessa	26
6 Tuen dokumentointi	27
6.1 Tuen kirjaaminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa	27
6.2 Tuen asiakirjojen dokumentointi Wilmassa.....	29
6.2.1 Yleisen tuen dokumentointi.....	30
6.2.2 Pedagoginen arvio.....	32
6.2.3 Oppimissuunnitelma	35
6.2.4 Pedagoginen selvitys.....	38
6.2.5 HOJKS	40
7 Monialainen verkostoyhteistyö; Yksilöllinen tuen polku.....	43
8 Konsultaatiot.....	44
8.1 Siun Soten konsultatiivinen sairaalaopetus ja Vip-verkoston Vaativa konsultaatio.....	44
8.2 Honkalammen koulun osaamiskeskus inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tukena	44
9 Oppimisen ja tukemisen sanasto	45
Lähteet	49

Liitteet:

Liite 1

Hakemus

Liite 2

Varhaiskasvatuksen rakenteellisen tuen arvioinnin ohjeistus

Liite 3

Hyvän yleisen tuen käytänteitä Liperin kunnassa -tarkistuslista

Liite 4

Tiedonsiirron lomake; Nivelvaihe 6.–7. luokat

Liite 5

Oppilaan huoltajien kuuleminen

Liite 6

Suostumus Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon tai tiedonsiirtoon

1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja lähtökohdat

Tuen järjestämistä ohjaavat *varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opetussuunnitelmat*. Lisäksi ohjaavana asiakirjana Liperin kunnassa toimii *Laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma – Hyvän mielen asiakirja 2021–2024* tavoitteineen ja toimenpiteineen ympäristön, kasvun ja kasvatuksen kehittämiseksi ja painottuen ennaltaehkäisevän hyvinvointityöhön. Näin saamme Tuen käsikirjaan lasten ja oppilaiden hyvinvointia tukevat tavoitteet ja niistä johdetut tukemisen keinot:

- **Yhteisöllisyys ja osallisuus**

- **Osallisuus omaan elämään vahvistuu**

- Lapsen osallisuutta tukevia menetelmiä käytetään yksilöllistä varhaiskasvatussuunnitelmaa (vasu) laadittaessa
- kouluikäisen osallisuutta tukevia toimintatapoja käytetään kaikissa oppilaan hyvinvointiin ja oppimiseen liittyvissä keskusteluissa.
- Lapsien, nuorten ja huoltajien osallistaminen ja mukana oleminen
 - lasta/nuorta koskevilla asioilla ja tuen suunnittelussa sekä arvioinnissa
 - lapsen/nuoren osallistaminen oman oppimisensa suunnitteluun ja arviointiin
 - lapsen/nuoren oman tavoitesuunnitelman laadinta ja toteutus sekä arviointi lukuvuosittain, esiopetuksessa toteutetaan tavoitekeskustelut
- itse- ja vertaisarvioinnin vahva rooli oppimisen arvioinnissa
- oppilaskuntatoiminta, valinnaisaineet ja muut oppilaita osallistavan toimintakulttuurin eri muodot
- vanhempainneuvostot
- Kota-kohtaamispaikka
- Yhdistykset, järjestöt ja muut toimijat mukaan toimintaan; kerhotoiminta ja järjestöyhteistyö
- Koulun toiminnan laajentaminen myös kouluympäristön ulkopuolelle

- **Yhteisöllisyys ja sosiaalinen osallisuus lisääntyvät**

- varhaiskasvatuksessa toteutetaan ryhmäkohtaisesti kehittävää arviointia, johon osallistetaan vanhempia.
- rehtorit tapaavat oppilaskunnan edustajia kuukausittain.
- koululuokassa toteutetaan ryhmäyttämistoimia aina, kun luokassa tapahtuu muutoksia. Jokaiselle koululle laaditaan oma ryhmäyttämissuunnitelma.
- osallisuutta edistävät toimenpiteet on määritelty tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa.
- yhteisöllisen oppilashuoltotyön kehittäminen

- **Yksinäisyyden tunteen kokeminen vähenee**

- jokaisen koulun pihalle rakennetaan kaveripenkki.
- Kaikissa kouluissa kehitetään kummioppilastoimintaa esiopetushuomioiden.

- **Terveyttä ja elämänlaatua lisäävät elintavat**

- **Fyysinen aktiivisuus lisääntyy**

- varhaiskasvatuksen vasu-keskusteluissa ohjataan perheitä perheliikuntaneuvojalle
- varhaiskasvatuksen tiloissa järjestetään maksuttomia ja avoimia perheliikuntavuoroja
- otetaan käyttöön Liikkuva varhaiskasvatusmalli kunnan päiväkodeissa ja kannustetaan yksityisiä päiväkoteja ottamaan malli käyttöön
- otetaan käyttöön harrastamisen Suomen malli

- otetaan kaikissa peruskouluissa käyttöön ohjattu pitkä välitunti
- ➔ **Tuetaan tekemään terveyttä edistäviä ruokavalintoja**
 - varhaiskasvatuksen vasu-keskusteluissa annetaan elintapaneuvontaa ravitsemukseen liittyen
 - oppilaille annetaan mahdollisuus terveelliseen omaan välipalaan (välipalavälkkä)
 - selvitetään mahdollisuutta koulun tarjoamaan välipalaan
- **Mielen hyvinvointi**
 - ➔ **Mielen hyvinvointi lisääntyy**
 - lapset puheeksi -menetelmä otetaan käyttöön perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen oppilashuollossa ja tukipalveluissa
 - varhaiskasvatuksen taidekasvattaja; pyritään varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa olevien lasten itsetunnon vahvistamiseen ja varhaislapsuuden mielenterveyden ongelmien ennaltaehkäisyyn
 - koulukuraattori, psykologipalvelut ja hyvinvointipedagogi-tsemppari
 - nimetään hyvinvointipalvelujen yhteinen työryhmä kiusaamisen vähentämiseksi. Työryhmä laatii kirjallisen suunnitelman.
 - laaditaan mielenterveys- ja päihdesuunnitelma
 - ➔ **Ennaltaehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön saatavuuden paraneminen**
 - Lasten ja nuorten mielenterveyttä ja päihdeettömyyttä edistetään
 - positiivisen pedagogiikan toteuttaminen
 - hyvä, luottamuksellinen vuorovaikutus
 - varhainen puuttuminen yhteisöllisessä ja mahdollisesti yksilökohtaisessa oppilashuollossa.
 - yhteistyö ennaltaehkäisevässä mielenterveys- ja päihdetyössä Miepä-palvelujen ja kouluterveydenhuollon kanssa
- **Turvallinen arki ja ympäristö**
 - ➔ **Psykososiaalisen ja fyysisen turvallisuuden lisääntyminen**
 - Lasten ja nuorten turvallinen arki
 - hyvä ja turvallinen, pedagogisesti laadukkaasti toteutettu varhaiskasvatus-, esiopetus- ja koulupäivä
 - varhainen puuttuminen ja tuki:
 - hyvä vuorovaikutus: aikaa lapsen/nuoren asioille ja kuuntelulle
 - osallisuus
 - tukemisen tavoitteellisuus ja arviointi
 - yksilölliset ratkaisut ja tarpeet huomioivat apuvälineet ja oppimisympäristöt
 - Toimintatilojen ja ympäristön viihtyisyyttä, turvallisuutta ja terveyttä ylläpidetään ja kehitetään
- **Lapsen ja nuoren tukeminen**
 - ➔ **Palvelujen oikea-aikaisuus sekä asiakas- ja tarvelähtöisyys**
 - ➔ **Varhainen puuttuminen**
 - ➔ **Tuen laatu;** laadukas, suunniteltu ja arvioitu yleinen, tehostettu ja erityinen tuki
 - ulkopuoliset ostopalvelut ja asiantuntijat
 - ➔ **Lähikoulu lähtökohtana,** tarvittaessa tuki järjestetään muuhun yksikköön
 - Monialainen verkostoyhteistyö; Yksilöllinen tuen polku, vastuutyöntekijä(t)

- **Ympäristön kehittäminen** tuen tarpeen mukaan, esteitä poistavaksi ja hyvinvointia lisääväksi
- **Yksilölliset ratkaisut**

- **Palvelujen vaikuttavuutta arvioidaan**

- **Tuen kirjaaminen ja arviointi** kaikilla tuen portailla
- **Ptr-/yksilökohtainen oppilashuolto-/yksilölliset verkostopolkupalaverit**
- **Palvelujen vaikuttavuutta seurataan** Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä kunnan hyvinvointikertomuksen mittareilla.

Tässä tuen käsikirjassa esitellään kuntamme lasten ja nuorten tukemisen käytänteet varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa. Lähtökohtana ja tukemisen arvopohjana ovat *lähikouluperiaate ja inklusio, laadukas ja turvallinen päivä sekä varhainen puuttuminen*. Tavoitteena on luoda yhtenäiset käytänteet kolmiportaiselle tuelle ajattelumallin ja toimintatapojen sekä dokumentoinnin osalta. Tuen käsikirja sisältää toimintamallin, Yksilöllisen tuen polun, jossa monialaisen verkostoyhteistyön avulla suunnitellaan ja arvioidaan oppilaan tuen tarvetta ja koulupolkua. Yksilöllisen tuen polun verkostoyhteistyö pohjautuu Siun soten vastuutyöntekijä-malliin.

Tätä asiakirjaa päivitetään aktiivisesti voimassa olevien toimintaa ohjaavien asiakirjojen ja säädösten mukaisesti. Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lainsäädännön, varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmien muuttuessa myös Tuen käsikirjaa tarkastellaan, arvioidaan ja päivitetään. Tuen käsikirjan päivittämiseen vaikuttavat myös muut Liperin kunnan ohjaavat asiakirjat kuten Opiskeluhoitosuunnitelma, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, Mielensterveys ja päihdesuunnitelma, Lapsiystävällisen kunnan toimintamalli ja Vammaispoliittinen ohjelma.

Tämä Tuen käsikirja valmistui ”Tukea tuen järjestäjille” -koulutuksen innoittamana vuonna 2018. Koulutuksen myötä kuntaan perustettiin erityisopetuksen tukiryhmä, joka on osallistunut käsikirjan laatimiseen.

Tuen käsikirjan päivitys, kesäkuussa 2022, Mari Nukarinen ja Pirjo Pasanen

2 Lapsen ja oppilaan tukemisen arvot

Joensuun seudun kasvatuksen ja koulutuksen arvot ovat oppiminen, hyvinvointi ja vastuullisuus. Näistä arvoista on johdettu myös Liperin kunnan tukemisen arvot, jotka ovat Lähikouluperiaate ja inklusio, laadukas ja turvallinen päivä ja varhainen puuttuminen. Arvokeskustelua ja arvojen toteutumista tarkastellaan vuosittain yksiköissä. Huomioitavaa on, että perusopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

Oppiminen	Hyvinvointi	Vastuullisuus
<ul style="list-style-type: none">• Oppimisen ilo• Oppimista tapahtuu kaikkialla• Aktiivinen ja kriittinen tietojen ja taitojen hankkiminen• Vuorovaikutteisuus• Oppimisen arviointi yhdessä ja yksin• Elinikäinen oppiminen	<ul style="list-style-type: none">• Tasavertaiset mahdollisuuden oppilashuollon palveluihin• Terveellisen elämäntavan edistäminen• Tunnetaidot ja kiusaamisen vastainen työ• Rohkaisevat ja kannustavat oppimisympäristöt• Osallisuuden tukeminen• Oman ja muiden kulttuurin arvostaminen	<ul style="list-style-type: none">• Vastuu omasta oppimisesta• Oman toiminnan seurausten ymmärtäminen• Ajan antaminen oppimiselle• Toisen mielipiteen kunnioittaminen• Kestävä elämäntapa• Sovituissa päätöksissä pysyminen

2.1 Lähikouluperiaate ja inklusio

Opetussuunnitelman (OPS 2016) mukaan koulujen tulee **toimia inklusion periaatteen** mukaan (Opetussuunnitelman perusteet luku 3.1.). Koulun tehtävänä on tukea jokaisen oppilaan oppimista, kehitystä ja hyvinvointia sekä edistää osallisuutta, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

"Inklusiossa on kyse tasa-arvoon pohjaavasta kasvatuksesta ja koulutuksesta, jossa mahdollistetaan osallisuus ja johon kaikkia kannustetaan ja ohjataan. Tämän lisäksi syrjimyksen käytännöt ovat poissa ja yhdenvertaisuuden periaatetta tutkitaan ja noudatetaan. Erilaisuus, vammaisuus tai ylipäätään moninaisuus on rikkaus, jota vaalitaan ja josta iloitaan. Kilpailullisuuden on korvannut yhteisöllisyys ja yhteenkuuluvuuden edistäminen." (Pihlaja 2020)

Tukea annetaan oppilaalle omassa lähikoulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään ja/tai kouluun.

Inklusioajatuksen mukaisesti kaikille oppilaille tulisi taata mahdollisuus opiskella lähikoulussa riittävin ja oikea-aikaisin tukitoimin. Oppilaan oikeus opiskella omassa lähikoulussa ei aina toteudu hetkessä, vaan se edellyttää uudelleen resursointia, tuen riittävyyden arviointia, ja aiheuttaa muutoksia niin oppimisympäristöissä ja ajattelutavoissa kuin myös yksittäisen opettajan työssä. Vaativamman erityisen tuen arviointia varten on tehty malli, jonka avulla oppilaan tuen tarvetta voidaan ennakoida ja suunnitella varhaisessa vaiheessa. Monialainen verkostoyhteistyö; Yksilöllinen tuen polku on esitelty myöhemmin tässä tuen käsikirjassa.

2.2 Laadukas ja turvallinen päivä

Opetuksen, ohjauksen ja tuen järjestämisen kannalta on erityisen tärkeää, että huolenpito lapsen/nuoren hyvästä ja turvallisuudesta varhaiskasvatus-, esiopetus- ja koulupäivästä toteutuu. Laadukasta ja turvallista koulupäivää voidaan

tarkastella oppimisympäristöjen fyysisten, sosiaalisten ja pedagogisten tekijöiden kautta. Laadukkuutta ja turvallisuutta lisääviä tekijöitä ovat hyvinvointi ja kouluilo. Lisäviä tekijöitä ovat myös lapsen/oppilaan välittävä kohtaaminen, korkealaatuinen pedagogiikka ja opetus sekä vahvuusperusteinen, myönteinen ilmapiiri ja ympäristö.

Pedagogisen oppimisympäristön olennaisin osa on kasvattajan henkilökohtainen vuorovaikutteinen suhde lapseen ja nuoreen. Lapsiin ja nuoriin kohdistuva aito kiinnostus, kohtaamiseen käytetty aika ja yhteisesti sovitut arvot ja eettiset periaatteet toimivat perustana kasvattajan ja koulun aikuisten työlle. Toiminnan tavoitteisiin ei päästä, mikäli kasvattajalla ja lapsella tai koulun aikuisella ja oppilaalla ei ole molemminpuolista, aitoa kokemusta läheisyydestä ja kiintymyksestä sekä kunnioituksesta toisiaan kohtaan.

YK:n lapsen oikeuksien julistuksessa säädetään, että lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Liperin kunta on sitoutunut Unicefin lapsiystävällisen kunnan malliin, jossa kunta sitoutuu lapsen osallisuuden varmistamiseen kaikilla tasoilla. Jokaisen työntekijän tehtävä on varmistaa, että lapsi voi kokea olevansa osa yhteisöä ja vaikuttaa itseään koskevista asioista.

Inklusiivisen toimintakulttuurin kehittäminen ei tule koskaan valmiiksi vaan vaatii jatkuvaa kehittämistä. Jokaisen kasvattajan ja opettajan perustehtävään kuuluu jatkuva kasvatusta ja opetuskäytäntöjen kehittäminen ja ammattitaidon ylläpitäminen sekä toiminnan suunnittelu ja arviointi.

Lapsi ja nuori tuovat aina mukanaan perheen, minkä vuoksi varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa painottuu yhteistyö ja perheen kokonaisvaltainen huomioonottaminen kaikissa toimissa ja tilanteissa. Lape-muutosohjelman myötä varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa painotetaan yhä enemmän lapsen/nuoren hyvinvoinnin tukemista ja perhelähtöistä palvelua.

Kasvattajat ja koulun aikuiset puhuvat yhteistä vahvuuskieltä, jonka kautta lapsi/nuori muodostaa käsityksen itsestään puheen mukaiseksi. Lasten/nuoren vahvuuksista keskustellaan hänen itsensä ja huoltajan kanssa. Vahvuusnäkökulma näkyy myös lapsen vasussa ja nuoren mahdollisessa oppimissuunnitelmassa/HOJKS:ssa. Lapsen ja nuoren vahvuudet tehdään ryhmässä ja luokassa kaikille näkyväksi. Aikuisten velvollisuutena on huomioida lapsia/nuoria vahvuustilanteissa; heidän arkensa hyvissä hetkissä ja hyvän teossa. Kasvattajan ja opettajan tehtävänä on ohjata lasta/nuorta antamaan positiivista palautetta kaverilleen. Ryhmän/luokan sisäinen kannustava puhe on merkityksellistä. Paras palkinto lapselle/nuorelle on kavereilta tullut palaute. Kasvattaja/koulun aikuinen varmistaa, että jokaisella lapsella/nuorella on kokemus siitä, *että hänellä on välittävä, kuunteleva aikuinen, joka on kiinnostunut hänestä.*

Fyysisten oppimisympäristöjen kehittäminen on Liperissä aluillaan. Kuntatason budjetoinnissa olisi vuosittain huomioitava yksiköiden oppimisympäristöjen kalustusten tarve. Vaikka yksiköiden kehittämistarpeet ovat suuret, ei oppimisympäristön sisustaminen ole aina täysin rahasta kiinni. Pedagogisia oppimisympäristöratkaisuja voidaan toteuttaa osittain myös jo olemassa olevilla kalusteilla. Oppimisympäristöjen pitäisi olla muuntuvia ja niitä muokataan aina tarpeen mukaan lähtien yksilön ja ryhmän tarpeista.

Joensuun seudun opetussuunnitelmaan päivitetään 1.8.2022 alkaen turvallisesta opiskelu ympäristöstä seuraavaa: Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

2.2.1 Oppilaanohjaus

Ohjaus on osa perusopetuksen toimintakulttuuria ja on osa koulun henkilökunnan jokapäiväistä työtä. Vuosiluokilla 1–6 oppilaanohjausta toteutetaan eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä ja siitä vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Vuosiluokilla 7–9 ohjauksesta vastaa oppilaanohjaaja yhdessä aineenopettajien, luokanvalvojien ja koulun muun henkilöstön kanssa. Ohjausta toteutetaan kaikilla tuen portailla. Seudullisesti on laadittu [Joensuun seudun ohjaussuunnitelma](#). Joensuun seudulla on alkamassa lv. 21–22 OHJUS-hanke, jossa valmistuu uusi seutukunnallinen ohjaussuunnitelma.

Oppilaanohjauksella tuetaan oppilaita opiskelustrategioidensa tunnistamisessa ja kehittämisessä, vahvistetaan kykyä asettaa itselle tavoitteita ja arvioida tavoitteiden saavuttamista sekä edistetään oppimaan oppimisen taitojen kehittymistä. Ohjauksella tuetaan sosiaalisten taitojen ja ryhmässä toimimisen taitojen kehittymistä. Oppilaanohjauksen tuella oppilaat kehittävät elämässä tarvittavia taitoja ja vahvistavat myönteistä käsitystä itsestään oppijana. Heitä tuetaan ottamaan vastuuta elämästään, opiskelustaan, valinnoistaan sekä toiminnastaan ryhmän ja lähiyhteisönsä aktiivisena jäsenenä ja toimijana.

Oppilaanohjaus tukee omalta osaltaan oppilaita ja huoltajia opiskeluun liittyvässä tiedonsaannissa ja valinnoissa. Oppilaille ja huoltajille järjestetään mahdollisuuksia henkilökohtaiseen ohjauskeskusteluun oppilaan opiskelun ja valintojen tukemiseksi sekä erilaisissa oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä kysymyksissä.

2.3 Varhainen puuttuminen

Varhainen puuttuminen ja tuen tarpeen havaitseminen sekä tuen nopea aloittaminen ovat olennaisia periaatteita, joilla toimimme. Tuen tarpeen ilmetessä lapsen ja oppilaan tukeminen aloitetaan heti.

Perusopetuslain mukaan jokaiselle lapselle ja oppilaalle on taattava hänen tarvitsemansa tuki varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat opetusryhmän ja kunkin oppilaan vahvuudet sekä oppimis- ja kehitystarpeet. Opetusta ja tukea suunniteltaessa kiinnitetään erityisesti huomiota oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen ja pääsääntöisesti omassa ryhmässä/luokassa tapahtuvaan tukemiseen. Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää tukea heti tuen tarpeen ilmetessä (ks. tukitoimien muistilista)

Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaan oppimisen edistymistä ja koulunkäynnin tilannetta arvioidaan jatkuvasti. Ensimmäiseksi tarkastellaan koulussa käytössä olevia toimintatapoja, opetusjärjestelyjä ja oppimisympäristöjä sekä niiden soveltuvuutta oppilaalle. Tarkastelun pohjalta arvioidaan, voidaanko näitä muuttamalla toteuttaa aikaisempaa paremmin sopivia pedagogisia ratkaisuja. Arvioinnissa ja tuen suunnittelussa hyödynnetään mahdollisten muiden arviointien ja tutkimuksien tuloksia sekä otetaan huomioon aiemmin oppilaalle annettu tuki.

Joensuun seutuyhteistyönä on laadittu listaus [suositelluista testauskäytänteistä](#), joilla oppimisen haasteita voidaan tarvittaessa kartoittaa, esimerkiksi seulatestinä nivelvaiheissa tai yksittäisen oppilaan tuen tarvetta kartoitettaessa.

Varhainen tukemisen toimia toteutetaan erityisesti ennaltaehkäisevän Yhteisöllisen ja Yksilökohtaisen opiskeluhoillon toimin. Alla kuvana opiskeluhoillon osa-alueet.

Kuvio: Opiskeluhoollon kokonaisuudesta OPH:n sivuilta poimittuna

2.3.1 Oppilaan poissaolojen seuraaminen koulussa

Poissaoloja pyritään ehkäisemään varhaisella puuttumisella ja tiiviillä yhteistyöllä huoltajien kanssa. Turvallinen ilmapiiri, lapsen osallisuuden vahvistaminen, mielekkäiden oppimiskokemusten tarjoaminen sekä itsetunnon tukeminen ovat keskeisiä tekijöitä myös poissaolojen ennaltaehkäisyssä. Jokainen opettaja on velvollinen kirjaamaan oppilaan poissaolot Wilmaan siten, että oppilaan huolta herättäviin poissaoloihin voidaan puuttua ja aloittaa tarvittaessa oppilashuollolliset toimet.

Liperin kunnassa kehitetään oppilaiden poissaolojen seuranta ja puuttumista Itlan (Itsenäisyyden juhluvuoden lasten säätiö) hankkeessa. Kehittämisen tavoitteena on linjata poissaolorajoja ja parantaa koulua käymättömien oppilaiden opiskeluhoollon käytänteitä. Jokaisen koulun oppilashuoltosuunnitelmassa esitetään seutukunnallisen linjauksen mukaisesti vastuuhenkilö(t) ja toimintatavat, miten koulua käymättömien oppilaita tuetaan, jotta koulunkäynti mahdollistuisi.

Seudullisen poissaololinjausten lisäksi Liperin kunnassa on otettu käyttöön alla olevassa taulukossa esitetyt poissaolorajat ja toimenpiteet. Jokaisen tuntimäärän ylittyessä opettajan velvollisuus on kirjata poissaolosta jo avattuun Wilma-muistioon poissaolon käsittely ja tehdyt sopimukset. Tarvittaessa järjestetään yksilöllinen opiskeluhoollotalaveri tai otetaan yhteyttä lastensuojeluun. Ohjaus/tieto tarvittaessa aina terveydenhoitajalle ja/kuraattorille. [Seudullinen linjaus poissaoloista](#)

1h-30h-60h	Wilmaan poissaolojen kirjaus ja seutukunnallisen ohjeistuksen mukaisesti toiminta	luokanopettaja/luokanvalvoja
90h-> 120 h-> 150h-> 180h jne	Yhteys kotiin. Kirjaus Wilman jo avattuun muistioon (käsittely ja sopimukset). Tarvittaessa järjestetään yksilöllinen opiskeluhoollotalaveri. Toimintakykyarvio (jos ei ole vielä tehty). LS-ilmoituksen tarve arvioidaan koko prosessin ajan.	Luokanopettaja/luokanvalvoja Huoltajat, opiskeluhoollon edustaja(t), Luokanopettaja/luokanvalvoja Kaikki toimijat

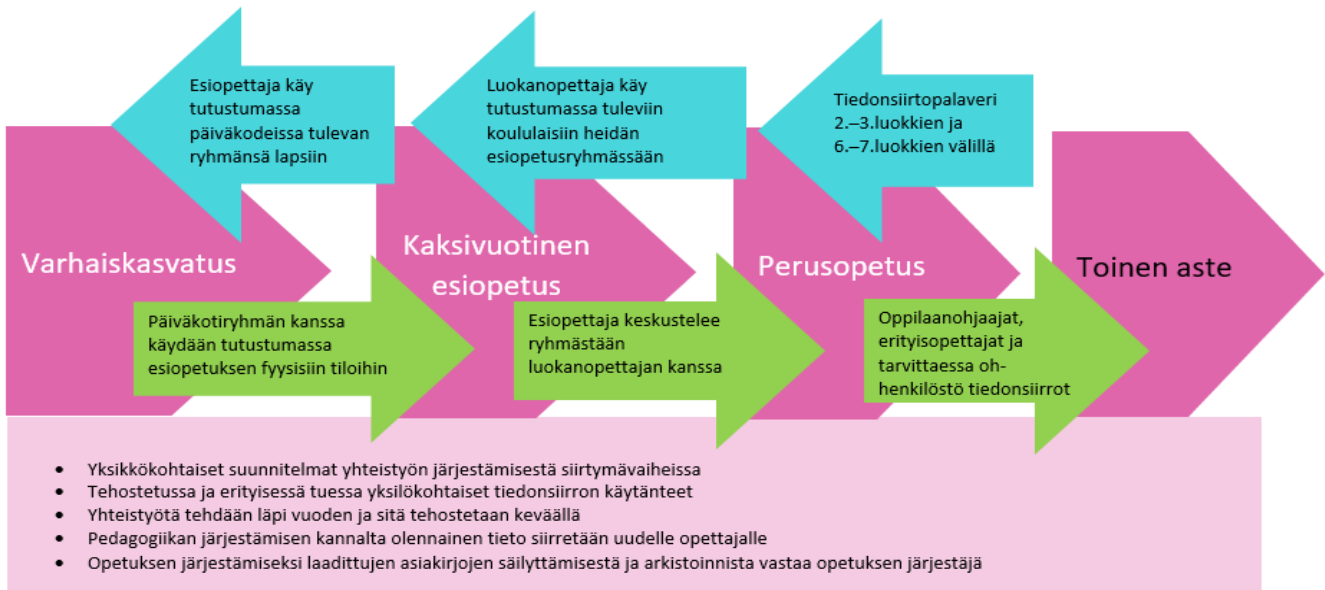
2.3.2 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Liperin varhaiskasvatuksessa toimitaan inklusion periaatteiden mukaisesti. Lapsi on ensisijaisesti ryhmän jäsen ja kaikki tukitoimet tuodaan lapsen normaaliin toimintaympäristöön. Toiminta järjestetään niin, että kaikki lapset voivat olla muiden lasten joukossa. Kaikessa tukemisessa tavoitteena on, että lapsi pystyy toimimaan oman yhteisönsä tasa-arvoisena jäsenenä. Yksilöllinen huomioiminen ja tukeminen ovat normaalia toimintaa eikä erillinen toimenpide tuentarpeessa oleville lapsille. Tuen muotoja suunnitellaan ja tuen rakennetta toteutetaan myös alle kolmevuotiaiden lasten kanssa.

Kolmiportaisen tuen yleiseen tukeen kuuluu kasvatuksen ja opetuksen tietoinen tehostaminen sekä suunnitelmallinen ja päivittäinen toiminnan arviointi ja muokkaus lasten tarpeiden mukaisesti. Osana varhaiskasvatuksen tukitoimia lapsen fyysistä-, psyykkistä- ja pedagogista ympäristöä mukautetaan lapselle sopivaksi. Tuen portailla liikutaan joustavasti ja siirtymävaiheissa tuen porrasta arvioidaan aina yksilöllisesti. Tukitoimia suunnitellessa pohditaan aina mihin tukea kohdennetaan. Ryhmässä tuetaan lapsen vuorovaikutusta kasvattajien kanssa, lasten keskinäistä vuorovaikutusta, lapsen oppimisen taitoja, lapsen sosioemotionaalista elämää, kielellistä kehitystä tai motorista kehitystä. Käyttäytymistä tuetaan vahvuusperustaisesti ja myötätuntoisesti. Lasten käyttäytyminen on aina oire jostain. Varhaiskasvatuksen tehtävä on pureutua noihin kehityksessä oleviin tunne- ja vuorovaikutustaitoihin ymmärtäen, että kyseessä on elinikäinen prosessi. Lapsen kanssa etsitään keinoja selvittää hänelle haasteellisista tilanteista. Usein lapset löytävät itse ratkaisun tilanteisiin, myös kasvattaja voi opettaa lapselle erilaisia keinoja tilanteiden ratkaisemiseksi ja toimintamallin muuttamiseksi.

Yhteistyöverkoston kanssa työskennellessä otamme huomioon lapsen ja perheen elämän kokonaisuuden. Varhaiskasvatus ei ole kuntouttavaa toimintaa. Lapsi ei ole varhaiskasvatuksessa kuntoutuakseen jollekin yhteiskunnan vaatimalle tasolle tai parantuakseen jostakin oireilusta. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on auttaa lasta olemaan yhteisön tasa-arvoinen jäsen. Inklusion mukaisesti jokainen lapsi menee oman kotia lähinnä olevaan varhaiskasvatus/ esiopetuspaikkaan. Tämän takia kunnassa ei ole erillisiä erityisryhmiä tai integroitua pienryhmiä. Lapsen varhaiskasvatuspaikka sovitaan perheiden kanssa ja lapsen yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Tavoitteena on, että lapsi tutustuu ja kiinnittyy kodin lähellä oleviin ihmisiin, ympäristöön ja kulttuuriin. Varhaiskasvatus ympäristön tulisi olla esteetöntä ja saatavilla.

3 Yhteistyö nivelvaiheissa

Huomioitavia asioita

Monialaiset palaverissa kantaa otetaan

Pedagoginen tukiryhmä voi ottaa kantaa ja suositella maksutonta koulukuljetusta, jos se on oppilaan koulun käynnin onnistumiseksi tai kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisen kannalta olennaista. Tällöin ei tarvita oppilaan tilanteesta lääkärin lausuntoa, vaan moniammatillisen pedagogisen ryhmän esitys riittää. Hyvinvointijohtaja tekee tarvittaessa maksuttomasta koulukyydistä päätöksen. Hakemuslomake tukiasioihin on käsikirjan lopussa (liite 1). Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa otetaan kantaa mahdolliseen avustajapalvelun tarpeeseen erityisen tuen hakemusta tehdessä.

Siirtymävaiheessa

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen siirtymävaiheessa päivitetään monialaisesti oppilaan tuen tarve. Huomioitava on, että jo keväällä esiopetuksessa tulee käsitellä oppilaan mahdollinen koulukuljetustarve ja erillistapauksissa myös aamu- ja iltapäivätoiminnan tarve. Erityinen tuen päätös uusitaan siirryttäessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen. Tiedon siirto pedagogisista asioista tehdään esiopetuksesta kouluun. Tiedonsiirrosta vastaavat esiopetuksessa toimivat varhaiskasvatuksen opettajat ja vastaanottavan koulun erityisopettaja tai luokanopettaja. Pedagogisen tiedon siirto tapahtuu myös 2.-ja 3-luokan sekä 6.–7.luokan nivelvaiheissa. Tämä tiedonsiirto koskee opetuksen kannalta olennaisia asioita. Jos oppilashuollollisista asioista on tarvetta tiedon siirtoon, voi tällainen tiedonsiirto tapahtua vain huoltajien luvalla. Lupa pyydetään yksilöllisellä oppilashuoltolomakkeella. Perusopetuksessa tehdään nivelvaiheessa erityisen tuen hallinnollisen päätöksen tarkistaminen. Huomioitava on, että varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tehdyt tuen siirrot/muutokset tulevat kirjatuksi Primukseen Koski-tiedonsiirtoa varten.

3.1 Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja 5–6-vuotiaiden ryhmätoimintaan

Esiopetukseen käydään tutustumassa useita kertoja ennen aloitusta. Lapset tutustuvat fyysiseen ympäristöön ja esiopetuksen henkilöstöön. Lapsiryhmän kanssa käydään tutustumassa uusiin tiloihin ja välineisiin. Yhdessä keskustellaan siitä, millaisia odotuksia lapsilla on kaksivuotiselle esiopetukselle. Tutustumistoiminta suunnitellaan yhteistyössä esiopetuksen henkilöstön kanssa. Lasten vasut arkistoidaan varhaiskasvatuksen arkistoon. Kevättalvella

järjestetään esiopetus-info vanhemmille, jossa käsitellään esiopetuksen aloittamiseen liittyviä käytännön asioita. Jokainen lapsi ja huoltaja sekä esiopettaja tapaavat kevään aikana ja tutustuvat toisiinsa. Elokuun alussa on tutustumispäivä esiopetukseen, jossa lapset ja huoltajat pääsevät tutustumaan ryhmään, opettajaan ja ryhmätiloihin. Opettaja kertoo esiopetuksen arjesta ja toiminnasta. Syyskuussa järjestetään ensimmäiset vanhempainillat yksiköissä, joissa aiheena on mm. opetussuunnitelma. Liperin varhaiskasvatuksessa järjestetään myös 5–6 vuotiaiden ryhmätoimintaa. Kun lapsi siirtyy uuteen ryhmään Liperin varhaiskasvatuksessa, toimitaan tämän siirtymävaiheohjeistuksen mukaisesti. Jokainen esiopetusyksikkö tekee tarkemman suunnitelman siirtymävaiheiden yhteistyöstä vuosisuunnitelmaan.

3.2 Esiopetuksesta perusopetukseen

Jokaiselle lapselle tehdään LEOPS/Tehostetun tuen oppimissuunnitelma/HOJKS riippuen siitä, millä tuen portaalla lapsi on. Oppimiskeskustelut käydään vähintään kaksi kertaa vuodessa. Lapsi on mukana keskustelussa. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa eskarilaiset tutustuvat koulun toimintakulttuuriin ja työtapoihin luontevasti toimiessaan arjessa. Toimintaa suunnitellaan alkuluokkatiimeissä yhdessä luokanopettajien kanssa. Kevään LEOPS keskusteluissa arvioidaan esiopetusvuotta yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa. Asiakirjat arkistoidaan varhaiskasvatuksen arkistoon. Ensimmäisen luokan opettaja käy tutustumassa tuleviin koululaisiin esiopetusryhmässä ja keskustelee esiopetusvuodesta ja ryhmästä eskariopettajan kanssa. Kun lapsi siirtyy esiopetuksesta perusopetukseen tai muuttaa esiopetusyksiköstä toiseen, siirtyvät opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät asiakirjat/ tiedot (oppimissuunnitelma/ erityisen tuen päätös/ HOJKS) muiden oppilaspapereiden mukana uuteen esiopetusyksikköön. Muiden tietojen (mm. asiantuntijalausuntojen) siirtämiseen vaaditaan huoltajan yksilöity (mitä tietoja lähetään, mihin tarkoitukseen ja kenelle lähetetään) tiedonsiirtolupa. Tällöin voidaan käyttää perusopetuksen Yksilökohtaisen oppilashuollon lupa/tiedonsiirto-lomaketta (liite 6). Pedagogiset asiakirjat arkistoidaan ja muut asiantuntijalausunnot tuhoataan lapsen siirryttyä perusopetukseen.

Esiopetusvuoden keväällä järjestetään yksilölliset moniammatilliset tiedonsiirtopalaverit tehostetussa ja erityisessä tuessa oleville lapsille. Palaveriin osallistuu esiopettaja ja veo, huoltajat, mahdolliset lapsen kuntoutukseen osallistuvat yhteistyötahot sekä koulun erityisopettaja. Lisäksi palaverissa otetaan kantaa mahdollisesti tarvittaviin avustajapalveluihin sekä mahdolliseen koulukuljetuksen tarpeeseen. Esiopetuksen erityisopettaja valmistelee palaveriin yleisen tuen tai tehostetun tuen lapselle pedagogisen arvion tai erityisen tuen lapselle pedagogisen selvityksen. Monialaisen pedagogisen ryhmän arvio-kohdan lomakkeille jatkotuen tarpeesta ja mahdollisista muista tukijärjestelyistä kirjataan palaverissa. Tämän jälkeen tuesta vastaava (koulun johtaja tai apulaisrehtori täyttää Hakemus-lomakkeen monialaisen ryhmän esityksen pohjalta). Hakemus ja pedagoginen arvio/selvitys lähetetään hyvinvointijohtajalle päätöksen tekoa varten. Siirryttäessä esiopetuksesta perusopetukseen hyvinvointijohtaja tekee päätöksen erityisen tuen jatkumisesta. Lapsen tukitoimet kirjataan Wilmaan.

3.3 2.luokalta 3.luokalle

Jos opettaja vaihtuu, pidetään keväällä yhteispalaveri 2. ja 3.luokan opettajan kesken. Mukana on myös erityisopettaja mahdollisuuksien mukaan sekä myös tuleva englannin opettaja. Tietoa siirretään vain pedagogisista asioista.

Nivelvaiheen tiedonsiirto 2lk → 3lk

aikataulu	vastuuhenkilö/henkilöt	Toimenpide
huhtikuu	laaja-alainen ero, luokanopettaja, apulaisrehtori/	Hojksien ja oppimissuunnitelmien arviointi, erityisen tuen päätösten jatkon arviointi huhtikuun loppuun mennessä.

	koulunjohtaja	
toukokuu	luokanopettajat	tiedonsiirtopalaveri luokanopettajien kesken (2.-luokan ja tulevan 3.-luokan opettajat), mukana erityisopettaja ja mahd. tuleva englannin opettaja Maksuttoman koulukuljetuksen tarpeen arviointi pedagogiseen arvioon tai selvitykseen, toimitus kuntaan valmistelua varten.
	luokanopettajat ja erityisopettaja	Kouluun tutustuminen keväällä.

3.4 6.luokalta 7.luokalle

milloin?	mikä?	osallistujat	mihin? mitä?
loka-marraskuu	Yhteistyöpalaveri	6. luokanopettajat, 6. ja 7.luokkien erityisopettajat, opot, luokka-asteen ohjaajat	
tammi-helmikuu	Oppimiskeskusteluissa tuen oppilaiden arvioinnit (huom. poikkeava aikataulu tuen arvioinnille)	huoltajat, 6.luokanopettajat, 6.lk:n erityisopettaja	oppimissuunnitelmiin ja HOJKS:iin tuen arvioinnit valmiiksi
	Tiedonsiirron lomake	6.luokan erityisopettaja ja luokanopettaja	6.lk:n erityisopettaja kopioi arvioinnista tuet Tiedonsiirron lomakkeeseen
maaliskuu	Eryyisen tuen tarpeen arviointi	moniammatillinen pedagoginen ryhmä	pedagogiset selvitykset (myös maksuttoman koulukyydin tarpeen arviointi)
maalis-huhtikuu	Vierailut kaikilla alakouluilla	erityisopettaja, opo, tukioppilaat erityisluokanopettaja	Tiedonsiirron lomake annetaan 7.lk:n erityisopettajille
huhti-toukokuu	Tulevien 7.luokkalaisten vanhempanilta	huoltajat, erkat, opot, oppilashuollon henkilöstöä	
toukokuu	Kouluun tutustumispäivä	6.luokan oppilaat	

Loka-marraskuussa kutsutaan yläkoululle kaikki kunnan 6.luokan opettajat ja erityisluokanopettajat sekä yläkoululta opot, tulevan 7.luokan erityisopettajat yhteistyöpalaveriin. Tällöin sovitaan aikataulut ja toimintaohjeet tulevat kaikille selviksi.

Pedagoginen tiedonsiirto:

Oppimiskeskustelujen yhteydessä tammi-helmikuussa 6.luokan tehostetun tuen ja erityisen tuen oppilaiden tuen arvioinnit käsitellään huoltajien kanssa. Huoltajien kanssa esille yläkoulun asioita tuen tarpeesta lähtien, kirjataan huoltajien näkemys nivelvaiheen asioista pedagogiseen asiakirjaan (oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:iin).

Maaliskuussa 6.luokan erityisen tuen tarkistukset moniammatillisessa pedagogisessa ryhmässä. Eryyisen tuen tarkistuksen toimitetaan hyvinvointijohtajan päätettäväksi viimeistään maaliskuun lopulla.

Keväällä (maalis-huhtikuussa) yläkoulun erityisopettaja (7.luokille tulevat) käy vierailemassa kaikilla alakouluilla 6.luokissa. Vierailuun koulut valmistavat Tiedonsiirron lomakkeeseen, jossa on lyhyesti oppilaskohtaisesti kopioituna viimeisimmästä pedagogisesta asiakirjasta tuen arviointiteksti. Yläkoulun erityisopettaja voi näin oppituntien seuraamisen aikana kirjata Tiedonsiirron lomakkeeseen omia muistiinpanoja. Alakouluilla vierailevat kevään aikana

laaja-alainen erityisopettaja, opo ja tukioppilaat. Mahdollisesti pienluokissa aloittavien oppilaiden opetusryhmissä vierailevat erityisluokanopettaja ja koulunkäynnin ohjaaja. Vierailujen tarkoituksena on tutustua oppilaisiin ja kertoa heille yleistä infoa koulusta. Samalla voidaan järjestää opiskelun kannalta välttämättömien tietojen siirtopalaveri luokanopettajan sekä erityisopettajan tai opinto-ohjaajan kesken, jos yläkoulun edustajien luokassa vierailu ja viikossa olevat tiedot eivät riitä.

Tulevat 7-luokkalaiset käyvät tutustumassa uuteen yläkouluun toukokuussa, jolloin he tapaavat tulevat luokkatoverinsa ja mahdollisuuksien mukaan myös tulevan luokanvalvojan. Oma luokanvalvoja ja muut opettajat pitävät heille tutustumistunteja. Tutustumispäivänä mukana ovat tiiviisti myös luokan tulevat tukioppilaat.

Tulevien 7.- luokkalaisten vanhempainilta järjestetään huhti-toukokuussa. Vanhempainillassa kerrotaan yleisesti yläkoulun opetusjärjestelyistä ja tutustutaan tiloihin.

Koulunuorisotyöntekijä vierailee alakouluilla ja tutustuu 6.luokkiin kevään aikana.

Pedagogisen tiedonsiirron asiat Tiedon siirron lomakkeeseen, (kirjataan tuen oppilaille oppimissuunnitelman/HOJKS:in arviointiin ja sieltä kopiointi lomakkeeseen). Tarvittaessa kirjaukset tehdään lomakkeeseen myös yleisen tuen oppilaalle:

- oppimisen esteet, haasteiden juurisyyt, pohdintaa, mistä esteet voivat johtua (ei diagnooseja)
- keinot, joilla tuetaan oppilasta (konkretiaa); tuen tarkka kuvaus
- arviointi (toimenpiteet, keinot)
- oppilaan itseohjautuvuuden taidot (esim. Pärjääkö yksin arjessa? Löytääkö paikat?)
- ryhmässä toimimisen taidot
- motivaatio koulunkäyntiin
- vahvuudet!
- oppilaan oma näkökulma ja huoltajien näkökulma koulunkäynnistä, osaamisesta ja onnistumisista (oppimiskeskustelussa kirjattu)

Lisäksi HOJKS:ssa:

- Yksilöllistetyissä oppiaineissa (jos on) tavoitteet, niiden arviointi sekä arvioinnin muoto (sanallinen/numeroarviointi)
- Tarkka kuvaus toimivista ratkaisuista oppimistilanteissa
- Arvio/kuvaus omatoimisuuden tasosta erilaisissa tilanteissa (esim. lukeminen, kirjoittaminen, ryhmätyöskentely, siirtymät)

Oppilashuollollinen tiedonsiirto:

Yksilökohtainen oppilashuollollinen tiedonsiirto on aina luvanvaraista. Yläkoulun edustaja (laaja-alainen erityisopettaja tai erityisluokanopettaja) voi osallistua kevätlukukaudella alakoulun oppilashuoltoryhmän kokoukseen ja mahdolliseen palaveriin (HOJKS-palaverit, sairaalapalaverit, oppimistutkimusten koulupalaverit) siirtovaiheessa yksittäisten oppilaiden asioissa. Lupa kysytään kuntamme käytänteiden mukaisesti yksilökohtaisessa oppilashuoltoluvassa kirjallisesti.

3.5 perusopetuksesta toiselle asteelle

Nuoren siirtyessä peruskoulusta toiselle asteelle hänestä siirretään niin oppimiseen kuin muuhun hyvinvointiin liittyvää tietoa tarpeen mukaan, osin luvanvaraisesti. Luvat kysytään kevätlukukauden lopussa Wilman kautta niin oppilaalta kuin huoltajalta. Luvat säilytetään Wilman sähköisessä arkistossa.

Kaikki pedagogiset asiakirjat ja koulutyön järjestämisen kannalta välttämätön tieto siirretään automaattisesti. Oppimissuunnitelmat (tehostetun tuen ja yleisen tuen) ja erityisen tuen hojksit toimitetaan tulevaan oppilaitokseen kesäkuussa, kun saadaan tieto oppilaalle varmistuneesta opiskelupaikasta.

Luvanvaraisesti siirrettävää tietoa voi olla esim. oppilaan psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen liittyvät asiat, kiusaamiseen tai muihin sosiaalisiin suhteisiin liittyvät tiedot. Tiedon välittäjä voi olla erityisopettaja, oppilaanohjaaja, koulukuraattori, psykologi, terveydenhoitaja tai hyvinvointipedagogi. Kevätlukukauden aikana koululla sovitaan, kenestä oppilaasta tietoa välitetään ja kuka sitä antaa toisen asteen oppilaitokseen. Myös koteja kannustetaan olemaan tarpeen mukaan yhteydessä uuteen oppilaitokseen.

Joensuun lukioiden kanssa on vakiintunut käytäntö siirtää tietoa jo keväällä, koska sillä voidaan mahdollisesti vaikuttaa ryhmäjakoisiin ja asiat ovat koulun tiedossa heti lukuvuoden alussa. Ammattiopisto Riverian kanssa tiedonsiirtoa tehdään vakiintunein käytäntein kesäkuussa, kun asiakirjat toimitetaan heille, ja täydentäen tarvittaessa vielä erityisopettajille ja omavalmentajille heti uuden lukuvuoden alettua elokuussa.

Kun yhteishaun tulokset tulevat kesäkuussa, oppilaanohjaajat tarkistavat kunkin oppilaan tilanteen ja ohjaavat tarvittaessa heitä uusien hakujen tekemisessä. Tätä tehdään yhteistyössä huoltajan ja mahdollisesti etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Oppilaanohjaajat varmistavat kesällä, että kaikki ottavat opiskelupaikan vastaan määräaikaan mennessä. Tässäkin toimitaan yhteistyössä huoltajan kanssa. Syyslukukauden alussa on toisella asteella valtakunnallisesti määrätty tarkistuspäivä, johon mennessä opintonsa aloittaneiden ohjaus siirtyy uudelle oppilaitokselle. Ne nuoret, jotka eivät ole tuolloin opintojaan aloittaneet tai ovat vaillo opiskelupaikkaa, ovat edelleen asuinkunnan ohjauksessa ja vastuulla. Kunnan koordinoiva opinto-ohjaaja saa tiedon näistä nuorista Valpas-järjestelmästä ja etsii heidän kanssaan ratkaisuja verkostoyhteistyöllä.

4 Liperin eri yksiköt ja tuen mahdollisuudet

4.1 Varhaiskasvatus

Liperissä varhaiskasvatusta tarjoaa kuusi päiväkotia (Paloaukean, Lautasuon, Puolivälin, Taikametsän, Liperin ja Viinijärven päiväkodit), perhepäivähoito ja kaksi yksityistä päiväkotia. Esiopetusta järjestetään Paloaukean, Lautasuon, Puolivälin, Taikametsän päiväkodeissa sekä Liperin Penttilässä, Jyrissä ja Salokylällä. Vuosina 2021–2023 Liperissä toimii kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu Paloaukean, Viinijärven ja Lautasuon päiväkodeissa.

Varhaiskasvatuksen erityisopetuksen tehtävänä on auttaa lasta ja hänen perhettään silloin, kun lapsen kasvulle, kehitykselle tai oppimiselle tarvitaan tukea. Varhaiskasvatuksessa toimitaan inklusion periaatteiden mukaisesti. Lapsi on ensisijaisesti ryhmän jäsen, kaikki tukitoimet tuodaan lapsen normaaliin toimintaympäristöön. Toiminta järjestetään niin, että kaikki lapset voivat olla muiden lasten joukossa.

Vasuun perustuva varhaiskasvatuksen arki tukee kaikkia lapsia. Kaikessa tukemisessa tavoitteena on, että lapsi pystyy toimimaan oman yhteisönsä tasa-arvoisena jäsenenä. Yksilöllinen huomioiminen ja tukeminen ovat normaalia toimintaa eikä erillinen toimenpide tuentarpeessa oleville lapsille.

Kolmiportaisen tuen yleiseen tukeen kuuluu kasvatuksen ja opetuksen tietoinen tehostaminen sekä suunnitelmallinen ja päivittäinen toiminnan arviointi ja muokkaus lasten tarpeiden mukaisesti. Osana varhaiskasvatuksen tukitoimia lapsen fyysistä-, psyykkistä- ja pedagogista ympäristöä mukautetaan lapselle sopivaksi. Tuen tasolla liikutaan joustavasti ja siirtymävaiheissa tuen tasoa arvioidaan aina yksilöllisesti.

Tukitoimia suunnitellessa pohditaan aina mihin tukea kohdennetaan. Tuemme lapsen vuorovaikutusta kasvattajien kanssa, lasten keskinäistä vuorovaikutusta, lapsen oppimisen taitoja, lapsen sosioemotionaalista elämää, kielellistä kehitystä tai motorista kehitystä. Yhteistyöverkoston kanssa työskennellessä otamme huomioon lapsen ja perheen elämän kokonaisuuden.

Lapsi ei ole varhaiskasvatuksessa kuntoutuakseen jollekin yhteiskunnan vaatimalle tasolle tai parantuakseen jostakin oireilusta. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on auttaa lasta olemaan yhteisön tasa-arvoinen jäsen.

Inklusion periaatteiden mukaisesti jokainen lapsi menee siihen varhaiskasvatuspaikkaan, johon menisi ilman erityistä tuen tarvea. Tämän takia kunnassa ei ole erillisiä erityisryhmiä tai integroitua pienryhmiä. Lapsen varhaiskasvatuspaikka sovitaan perheiden kanssa ja lapsen yksilölliset tarpeet otetaan huomioon. Tavoitteena on, että lapsi tutustuu ja kiinnittyy kodin lähellä oleviin ihmisiin, ympäristöön ja kulttuuriin.

Liperissä toimii varhaiskasvatuksen tukitiimi, johon kuuluu erityisopettajia (Veo) ja hyvinvointipedagogeja, joiden asiantuntemus on kaikkien lasten, perheiden ja kasvattajien saatavilla. Hyvinvointipedagogi pyrkii toiminnallaan ennaltaehkäisemään etenkin sosiaaliseen käytökseen, tunneilmaisuun ja vuorovaikutukseen liittyviä tuen tarpeita. He toimivat joustavasti yksiköissä lasten tuen tarpeiden mukaan. He ovat ryhmissä tukemassa ja edistämässä lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Varhaiskasvatuksessa toimii lisäksi ryhmäavustajia. He työskentelevät ryhmissä mahdollistaen kaikkien lasten osallistumisen toimintaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (OPH 2022) luvussa 5 määritellään, että erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden ja niiden toteuttamisen suunnitteluun ja arviointiin tarvittaessa. Erityisopettajan antama tuki voi olla lapsikohtaista ja/tai ryhmässä toteutettavaa opetusta. Tuki voi olla säännöllistä, osa- tai kokoaikaista. Sitä voidaan toteuttaa samanaikaisopetuksena tai yhteisopettajuutena lapsen ryhmän opettajan kanssa. Erityisopettajan asiantuntemusta hyödynnetään myös henkilöstön ja huoltajien konsultoinnissa.

Veo tuo lapsen arkeen erityispedagogisen osaamisen. Hän kirjaa havaintoja ja toimintaa lapsen kanssa lapsen sähköiseen vasuun ja osallistuu tarvittaessa lapsen vasukeskusteluun. Veo suunnittelee yhdessä ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan kanssa pedagogisia tukitoimia toiminnan tavoitteiden mukaisesti. Tarvittaessa lapsille järjestetään myös muita tukipalveluja ostopalveluina, kuten psykologin ja terapeuttien palveluja, ratsastusterapiaa, musiikkiterapeuttista toimintaa tai taideterapiaa. Yhteistyötä tehdään myös Honkalampisäätiön kanssa esimerkiksi kehitysvammaisten lasten tukitoimia suunniteltaessa.

4.2 Honkalammen koulu

Honkalammen koulu on vaativan erityisen tuen Elmeri-koulu. Honkalammen koulu tarjoaa esiopetusta ja perusopetusta oppilaille, joilla on kehitysvammaisuutta, autistisia piirteitä sekä psykososiaalisen tuen tarvetta. Suurin osa oppilaista on erityisen tuen piirissä. Opetusta annetaan toiminta-alueittain ja oppiainejakoisesti. Koulussa on noin 35 oppilasta, joista osa on koulussa esimerkiksi yhden lukukauden määräaikaisella jaksolla. Koululle järjestetään myös aamu- ja iltapäivätoimintaa oppilaille.

Honkalammen koulussa työskentelee rehtori, viisi erityisluokanopettajaa ja noin 20 koulunkäynninohjaajaa. Honkalammen koulu tekee tiivistä moniammatillista yhteistyötä Honkalampi-keskuksen erityisryhmien asiantuntijapalvelujen terapeuttien, lääkäreiden ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Yhteistyökumppaneitamme ovat myös Honkalampi-keskuksen osastot Muksula-Pauliina, Tuulikello ja Leppälä sekä oppilaidemme kuntouttavat terapeutit. Kouluterveydenhuollon järjestää Siun sote.

Honkalammen koulun kaikki tilat ovat esteettömiä. Jokaisessa luokassa on eriyttämistila tai useita eriyttämistiloja esimerkiksi oppilaille, joilla on pulmia aistisäätelyssä. Koulumme käytössä on oma kotitalousluokka sekä yhteiskäytössä olevat terapia-allas, liikuntasali ja kaksi terapiatilaa. Koululla on käytettävissä monenlaisia apuvälineitä ja oppimateriaaleja erilaisten oppilaiden tarpeisiin.

Honkalammen koulun lähiympäristö tarjoaa erinomaiset puitteet turvalliselle ja monipuoliselle liikkumiselle sekä ympäristökasvatukselle. Ympäristössä on muun muassa lähiliikuntapaikkoja, uimaranta ja kota.

4.3 Mattisenlahden koulu

Mattisenlahden koulussa on noin 70 oppilasta, joista esikoululaista on keskimäärin 10–15 lukuvuosittain. Mattisenlahden koulussa toimii esiopetus sekä vuosiluokat 1.–6. yhdysluokkaopetuksena. Koulussa työskentelee kolme luokanopettajaa, joista yksi on myös koulunjohtaja, kokoaikainen erityisopettaja, esiopettaja, koulunkäynnin ohjaajaa, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, kielten opettaja ja koulu-ukki. Lisäksi käytössä on oppilashuollon tuki.

Opettajat, koulunkäynnin ohjaajat ja erityisopettaja tukevat oppilaita kaikilla tuen portailla. Mattisenlahdessa toteutetaan joustavaa esi- ja alkuopetusta ennalta sovitusti ja suunnitellusti viikoittain. Mattisenlahden koulu toimii kahdessa rakennuksessa. Lisäksi aktiivisessa käytössä ovat koulun pihapiiri ja lähiluonto. Mattisenlahdella on tiivis kyläyhteisö, joten koulun toimintaan osallistuu usein myös vanhempainneuvosto, Martat ja kyläyhdistys.

4.4 Salokylän koulu

Salokylän koulussa on noin 80 oppilasta mukaan lukien 13 esikoululaista. Esikoululaiset toimivat omana ryhmänään ja vuosiluokat 1.–6. kolmena yhdysluokkana. Koulussa työskentelee neljä luokanopettajaa, joista yksi on myös koulunjohtaja, erityisopettaja ja 1–2 koulukäynnin ohjaajaa, varhaiskasvatuksen opettaja ja 1–2 ohjaajaa. Kiertävää henkilöstöä ovat kielten opettaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja käsityön opettaja. Lisäksi käytössä on oppilashuollon tuki mukaan lukien kouluterveyden hoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi. Lääkäri käy koulullamme 4–5 kertaa vuodessa.

Salokylän koulussa annetaan kolmiportaista tukea (yleistä, tehostettua ja erityistä tukea) lähikouluperiaatteen mukaisesti joustavin opetusjärjestelyin. Lisäksi koulussa toteutetaan ennalta sovitusti ja suunnitellusti viikoittain joustavaa esi- ja alkuopetusta.

Salokylän koulu toimii kahdessa rakennuksessa. Lisäksi aktiivisessa käytössä ovat koulun pihapiiri ja lähiluonto. Salokylällä on tiivis kyläyhteisö, joten koulun toimintaan osallistuu lukuvuoden aikana myös vanhempainrengas, kyläyhdistys ja Martat.

4.5 Viinijärven koulu

Viinijärven koulussa on noin 170 oppilasta vuosiluokilla esiopetus - 6. Viinijärven koulun kiinteistössä toimii myös päiväkoti ja kirjasto. Koulussa toteutetaan joustavaa esi- ja alkuopetusta, alkuluokkatoimintaa. Koulussa on kaksi erityisopettajaa, joista erityisluokanopettaja työskentelee joustoryhmän opettajana ja toinen laaja-alaisena erityisopettajana luokilla 1-6. Erityisopettajat työskentelevät paljon myös samanaikaisopetuksessa luokissa ja tekevät tiivistä yhteistyötä opettajien ja ohjaajien kanssa. Viinijärven koulussa on viime vuosina panostettu yhteisopettajuuteen, joka mahdollistaa mm. oppilaiden joustavat ryhmittelyt. Varhaiskasvatuksen kiertävä erityisopettaja vastaa esiopetuksen tuen järjestämisestä. Koulussa annetaan tukea kaikilla tuen portailla.

4.6 Ylämyllyn koulu

Ylämyllyn koulu toimii kolmessa Jyrin (1.–2.-lk), Paloaukean (3.–6.lk) ja Patteriston yksikössä. Alakoulun yksiköiden välinen matka on noin 200 metriä, ja alakoulusta on yläkoululle matkaa noin 1 km.

Ylämyllyllä 1.–6.luokilla opetus ja kasvatustapahtumat inklusiivisesti omista kotiluokista käsin. Vahva yleinen, tehostettu ja erityinen tuki onnistuu luokanopettajan, aineenopettajan ja erityisluokanopettajan sekä luokka-asteen ohjaajapalvelujen avulla. Yleisopetuksen luokissa on eri tuen portailla olevia lapsia, ja jokaisella luokka-asteella on joustoluokka, jonka opettajana toimii erityisluokanopettaja. Joustoluokkamallissa oppilaan tukeminen tapahtuu joko oppilaan omassa kotiluokassa samanaikaisopetuksessa tai pienryhmässä erityisopetuksen joustoluokassa. Joustoluokassa voi olla samaan aikaan opiskelemaan usealta rinnakkaisluokalta eri tuen portaalla olevia oppilaita. Paloaukealla sijaitsee koko kuntaa palveleva pienluokka, johon alakoulun oppilaita moninaisin tuen tarpein voidaan osoittaa opiskelemaan monialaisen oppilaishuoltoryhmän esityksestä.

Ylämyllyn koulu alakoulun puoli ei ole esteetön. Molemmissa alakoulun yksiköissä on runsaasti portaita ja mm. ruokalaan on kuljettava ulkokautta. Tämä tulee ottaa huomioon, jos oppilaalla on liikuntarajoitteita.

Ylämyllyn Patteriston yksikössä opiskelevat myös kaikki kunnan yläkouluikäiset. Koulurakennus on uusi ja esteetön koulu. Tuen malli on yläkoulun ikäluokilla samanlainen: erityisluokanopettaja ja koulunkäynninohjaaja pienryhmässä sekä yleisopetuksessa laaja-alainen erityisopettaja. Oppilaalla on mahdollisuus saada joko osa-aikaista tai koko-aikaista erityisopetusta joustavasti tarpeen mukaan. Pienryhmien ja yleisopetuksen välillä tapahtuu oppilaiden liikkumista molempiin suuntiin eri oppiaineissa.

Yläkoululla työskentelevät erityisluokanopettaja sekä laaja-alainen erityisopettaja, jotka antavat oppilaan tarvitsemaa tukea yksilölliset tarpeet huomioiden joko eriytettynä tai tiimiopettajana toimien. Lisäksi joustavaa perusopetusta annetaan JOPO-luokalla, jossa koulunkäynninohjaaja ja erityisluokanopettaja muodostavat työparin. Koulu on kehittänyt erityisopetusta entistä enemmän kohti yksilön tuen monipuolisesti huomioivaa inklusiivista mallia. Koulussa toimii lisäksi vahvan tukemisen pienluokka 7.–9. Yläkoululla on yksi vahvan erityisen tuen pienluokka, johon ohjaututaan monialaisen pedagogisen ryhmän esityksestä.

5 Kolmiportainen tuki

5.1 Tuen järjestäminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa tukea järjestetään kolmitasoisesti (yleinen, tehostettu ja erityinen). Kolmitasoisien tuen yleiseen tukeen kuuluu kasvatuksen ja opetuksen tietoinen tehostaminen sekä suunnitelmallinen ja päivittäinen toiminnan arviointi ja muokkaus lasten tarpeiden mukaisesti. Tehostetusta ja erityisestä tuesta tehdään hallinnollinen päätös. Osana varhaiskasvatuksen tukitoimia lapsen fyysistä-, psyykkistä- ja pedagogista ympäristöä

mukautetaan lapselle sopivaksi. Tuen portaita liikutaan joustavasti ja siirtymävaiheissa tuen porrasta arvioidaan aina yksilöllisesti. Tukitoimia suunniteltaessa pohditaan aina mihin tukea kohdennetaan. Ryhmässä tuetaan lapsen vuorovaikutusta kasvattajien kanssa, lasten keskinäistä vuorovaikutusta, lapsen oppimisen taitoja, lapsen sosioemotionaalista elämää, kielellistä kehitystä tai motorista kehitystä. Käyttäytymistä tuetaan vahvuusperustaisesti ja myötätuntoisesti. Varhaiskasvatustuella lapsen tuki kohdentuu ryhmässä toimimiseen, toiminnanohjaukseen ja vuorovaikutukseen. Lasta ei valmenneta esiopetusta tai koulua varten vaan tuetaan niitä orastavia taitoja, joita hän kussakin kehitysvaiheessa harjoittelee. Liperin kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa on kuvattu tarkemmin tuen muodot ja tukitoimet, joita varhaiskasvatuksessa käytetään.

Pedagogisten tukitoimien muistilistaan (5.3) on kirjattu tukikeinoja lasten yleisimpiin tuen tarpeisiin. Koostetaulukkoa voi käyttää apuna tukikeinoja pohtiessa ja tukea dokumentoidessa. Varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tarjoaman pedagogisen tuen lisäksi lapsi tarvitsee usein hyvinvointipedagogien ja muiden asiantuntijoiden tukea varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseen toimintaan osallistumiseen sekä kehitykseen ja oppimiseen. Vasemmassa sarakkeessa on varhaiskasvatuksen osa-alueet, joiden avulla tukea voi lähestyä ja pohtia yksilön, ryhmän, yhteistyön ja ympäristön näkökulmasta.

Tukitoimet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tukitoimet kirjataan tarkasti ja konkreettisesti. Tukitoimia kirjatessa on tärkeää, että tavoitteet asetetaan aikuisten toiminnalle – ei lapselle. Varhaiskasvatuksessa tuen taso ja siitä tehdyt päätökset kirjataan tarkasti lapsen vasuun. Vasusta tulee ilmetä päätöksen päivämäärä ja ketä on ollut palaverissa paikalla. Myös arviointipäivämäärä tulee käydä ilmi lapsen vasussa. Tuen arviointia tehdään jatkuvasti arjessa ja sitä dokumentoidaan vasuun. Vasu päivitetään vähintään kaksi kertaa vuodessa.

5.2 Tuen järjestäminen esi- ja perusopetuksessa

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Näistä oppilas voi saada kerrallaan *vain yhden tasoista tukea*. Oppilaalle määritelty tuki ulottuu tarvittaessa kokonaisuudessaan koulunkäyntiin ja kaikkien oppiaineiden oppimiseen.

5.2.1 Yleinen tuki

On kaikille oppilaille tarvittaessa annettavaa tukea. Yleisen tuen keskeisiä toimintatapoja ovat esim. eriyttäminen, joustavat ryhmittelyt, tukiopeus ja samanaikaisopeus sekä osa-aikainen erityisopeus. Seudullisesta tarkistuslistasta on muokattu Liperiin oma hyvän yleisen tuen käytänteitä –kaavake (liite 3), jonka avulla pedagogit voivat pohtia ja suunnitella tukemisen toimintatapoja.

Yleinen tuki ei edellytä erityisiä asiakirjoja, mutta tuen muotoja aloitetaan merkitsemään **Wilman Toimenpiteisiin** silloin kun,

- *huoli oppilaan koulunkäynnistä on herännyt ja opettaja on ottanut käyttöön erityisesti tätä tiettyä oppilasta varten yleisen tuen keinoja.*
- *tukea annetaan useasti saman syyn vuoksi (esim. runsaat poissaolot),*
- *tuki on säännöllistä vaikkakin harvoin pidettävää (esim. 1 h aina ennen koetta),*
- *harkitaan, että tuen antaminen on syytä saattaa tiedoksi seuraavalle opettajalle tai*
- *annettua tukea pitäisi tehostaa.*

Oppilaalle suunnitellaan yleisen tuen tukijakso ja tuen antamiselle asetetaan tavoitteet. Huoltajien kanssa on hyvä keskustella asiasta, mutta tiedottaminen on vähimmäisvaatimus. Tavoitteiden toteutumista ja tuen riittävyttä arvioidaan tukijakson päätteeksi. Yleisen tuen jakson aikana opetushenkilöstö kerää havaintoja oppilaan oppimisesta ja työskentelystä osana jokapäiväistä työskentelyään, ja kirjaa niitä ylös. Näitä muistiinpanoja voidaan käyttää pedagogisten asiakirjojen laadinnassa. Oppilaalle voidaan laatia myös yleisessä tuessa opetussuunnitelmaan

perustuva oppimissuunnitelma. Yleistä tuesta ja sen riittävydestä on luontevaan keskustella huoltajien kanssa esim. oppimiskeskustelujen yhteydessä.

Mikäli yleisistä tukijärjestelyistä huolimatta oppilaan oppiminen ei etene odotetulla tavalla, tehdään oppilasta ja hänen opetustaan sekä oppimistaan koskeva pedagoginen arvio, joka käsitellään monialaisessa pedagogisessa tukiryhmässä (ptr). Tämän arvion pohjalta suunnitellaan yleisen tuen lisääminen tai tehostettuun tukeen siirtyminen ja sen tuen keinot. Varhaiskasvatuksen, luokan-, aineenopettaja vastaavat yleisen tuen tukimerkinnöistä, tuen kirjaamisesta ja arvioinnin kokonaisuudesta. Tukimerkinnät kirjataan Wilman toimenpiteisiin vähintään 2 kertaa lukuvuodessa (ennen syys- ja kevätlukukauden päättymistä).

5.2.2 Tehostettu tuki

Esi- ja perusopetuksessa oleva oppilas, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, saa tehostettua tukea. Tehostettu tuki poikkeaa yleisestä tuesta mm. tukitoimien määrän ja keston suhteen. Oppilas voi saada tehostettua tukea koko perusopetuksen ajan. Tehostetun tuen avulla tuetaan oppimista ja kasvua sekä ehkäistään oppimisen, vuorovaikutustaitojen ja kehitykseen liittyvien ongelmien lisääntymistä, monimuotoistumista ja kasaantumista. Tehostettu tuki on suunnitelmallista ja tehostettua oppilaan tukea, joka perustuu moniammatilliseen pedagogiseen arvioon.

Tehostettua tukea saavalle oppilaalle laaditaan aina oppimissuunnitelma. **Oppilaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuudet, oppimisen tavoitteet ja niiden arviointi, tuen tarve sekä arvioidaan tuen riittävyttä ja toimivuutta.** Oppiaineiden tavoitteet tehostetun tuen oppilaalla on kuitenkin aina samat vuosiluokkaistetut tavoitteet, mitkä kaikilla yleisen tuen piirissäkin opiskelevilla. Jos oppilaan oppimista on tarvetta tukea ja eriyttää siirtymällä oppiaineen opiskelussa erityisiin painoalueisiin, kirjataan painopistealueet ja niiden arviointi oppimissuunnitelmaan.

Oppimissuunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa syyslukukaudella (lokakuun loppuun mennessä, ellei ole erityisen painavaa syytä) tai vastaavasti heti, kun oppilas on siirretty tehostettuun tukeen. *Tavoitteiden saavuttamista ja tuen riittävyttä* arvioidaan luontevasti oppimiskeskustelujen tai oppimissuunnitelman arviointipalaverien yhteydessä vanhempien kanssa yhteistyössä. Tuen riittävyys arvioidaan ja kirjataan säännöllisesti oppimissuunnitelmaan ainakin 2 kertaa lukuvuodessa, ennen syys- ja kevätlukukauden päättymistä.

Tehostetussa tuessa:

- *Oppilas arvioidaan oppiaineen vuosiluokkaistettujen tavoitteiden mukaisesti.*
- *Jos oppilas ei muuten saavuta vuosiluokkaistettuja tavoitteita, otetaan oppilaalla käyttöön erityiset painopistealueet. Tällöin arvioinnissa on otettava huomioon se, että oppilas on opiskellut erityisiä painoalueita, jotka on muodostettu vuosiluokan keskeisimmistä sisällöistä eli ydinsisällöistä. Painoalueet eivät voi olla siis alemman vuosiluokkien tavoitteita tai sisältöjä.*

Oppilasta / oppiainetta opettava opettaja vastaa oppimissuunnitelman kokonaisuudesta yhteistyössä erityisopettajan kanssa.

5.2.3 Erityinen tuki

Jos tehostettu tuki ei riitä ja oppilas tarvitsee pidempikestoista ja tehostettua tukea laajempaa tukea, voidaan hakea hallinnollista erityisen tuen päätöstä. Erityistä tukea varten laaditaan moniammatillisesti pedagoginen selvitys

oppilaan kokonaistilanteesta ja hänen saamastaan tehostetusta tuesta. Pedagogista selvitystä täydennetään tarvittaessa asiantuntijalausunnolla.

Erityistä tukea saavalle oppilaalle laaditaan aina Henkilökohtainen opetuksen järjestämisen suunnitelma, HOJKS. Se laaditaan yhteistyössä huoltajan ja oppilaan kanssa syyslukukaudella (lokakuun loppuun mennessä, ellei ole erityisen painavaa syytä) tai vastaavasti heti, kun oppilas on siirretty erityiseen tukeen. **Oppilaan HOJKS:iin kirjataan oppilaan vahvuudet, oppimisen tavoitteet ja niiden arviointi sekä tuen tarve ja arvioidaan tukitoimien riittävyyttä ja toimivuutta.**

Tavoitteiden saavuttamista ja tuen riittävyyttä arvioidaan luontevasti oppimiskeskustelujen tai HOJKS:in arviointipalaverien yhteydessä huoltajien kanssa yhteistyössä. Tuen riittävyys arvioidaan ja kirjataan säännöllisesti HOJKSiin ainakin 2 kertaa lukuvuodessa, ennen syyslukukauden päättymistä ja kevätlukukauden päätteeksi. *Erityisluokan- tai erityisopettaja vastaa HOJKS:in kokonaisuudesta.* Tavoitteiden ja tuen suunnittelu sekä arviointi tehdään yhteistyössä oppilasta opettavien muiden opettajien kanssa.

5.3 Pedagogisten tukitoimien muistilista

Pedagogisten tukitoimien koosteeseen on kirjattu pedagogisia tukikeinoja lasten yleisimpiin tuen tarpeisiin. Tätä listaa voi käyttää apuna tukikeinoja pohtiessa ja tukea dokumentoidessa varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa. Varhaiskasvatuksen, luokan- tai aineenopettajan ja varhaiskasvatuksen/perusopetuksen erityisopettajan tarjoaman pedagogisen tuen lisäksi lapsi voi tarvita usein hyvinvointipedagogien ja/tai muiden asiantuntijoiden tukea varhaiskasvatussuunnitelman mukaiseen toimintaan osallistumiseen, kehityksen tukemiseen, koulunkäyntiin ja oppimiseen. Vasemmassa sarakkeessa on osa-alueet, joiden avulla tukea voi lähestyä ja pohtia yksilön, ryhmän, yhteistyön ja ympäristön näkökulmasta.

Kooste pedagogisista tukitoimista:

	Yksilön tuki	Ryhmän tuki	Yhteistyö	Ympäristö
Toimintakulttuuri	Toimintakulttuuri hyväksyy erilaiset ihmiset ja tavat toimia. Jokaista yksilöä arvostetaan ja se näkyy ja kuuluu puheessa, ja siinä miten yksilöt kohtelevat toisiaan.	Aikuiset refleктоivat ja arvioivat ryhmän toimintakulttuuria jatkuvasti. Tasa-arvoiseen vuorovaikutukseen kannustetaan ja tuetaan. Toimintatapoja parannetaan ja kehitetään jatkuvasti.	Kaikkien toimijoiden kanssa käydään keskustelua toimintakulttuurista ja tiedostetaan kaikkien merkitys ja vaikutus toimintakulttuurin luomisessa.	Arvostava, avoin vuorovaikutteinen ympäristö tukee kaikkia lapsia.
Ympäristön järjestäminen ja aistiherkkyyksien huomiointi	Aistiherkkyyksien tunnistaminen, tiedostaminen ja huomioiminen. Mahdollisten neuropsykiatristen pulmien selvittäminen asiantuntijoiden kanssa. Mahdollisuus rauhoittumiseen ja yksin työskentelyyn	Kaikki hyötyvät aistiherkkyyksien huomioimisesta toiminnassa ja ympäristön suunnittelussa. Opettaja huomio aisteihin liittyvät ärsykkeet ja muokkaa ympäristön kaikille miellyttäväksi.	SI-terapeutti (toimintaterapeutti) päiväkotiin ja kouluun konsultoimaan ja mukaan lapsen vasukeskusteluun tai oppilaan tuen suunnitteluun.	Aistiärsykkeet, akustiikka, valaistus huomioidaan toimintaympäristöissä. Hyödynnetään luonnon hyvinvointia tuottavaa vaikutusta lasten tukitoimissa. Ympäristön muunneltavuus yksin-, pari- ja ryhmätyöskentelyyn.

Vahvuusperusteisuus	Minäkuvan ja itsetunnon vahvistaminen myönteisen huomion keinoin: kannustaminen, positiivinen palaute, keskustelu vahvuuksista	Ryhmään kuulumisen tunnetta vahvistetaan ja jokaisen kohdataan myönteisesti ryhmässä.	Ongelmakeskeisestä puheesta vahvuuspuheeseen. Tukitoimia ei viivytellä vaan yhteistyön keinoin luodaan lapselle myönteinen kuva itsestään, kyvyistään ja osaamisestaan.	Vahvuusperustainen pedagogiikka näkyy oppimisympäristöissä. Lapset ja kasvattajat käyttävät puheessaan luontevahvuuksien käsitteitä.
Toiminnanohjauksen, hahmottamisen ja muistin tukeminen	Toiminnanohjauksen haasteissa tärkeimmät tukitoimet ovat varhaiskasvatus-/koulupäivän strukturointi ja tilanteiden ennakointi. Lapselle/oppilaalle kerrotaan päivän aluksi, mitä toimintoja päivä sisältää. Ennakointi auttaa lasta tai oppilasta suunnittelemaan omaa toimintaansa. Kuvakortit auttavat hahmottamaan tilanteita. Tapahtumien Lapsen hahmottamisen pulmissa selvitetään hänen paras oppimisen osa-alue ja tuetaan sitä.	Kaikilla lapsilla voi olla jossain vaiheessa haasteita toiminnanohjauksessa ja hahmottamisessa, vaikka niitä ei aina havaita ja tiedosteta arjessa. Kaikki ryhmässä hyötyvät strukturoinnista ja ennakoinnista, toiminnanohjauksen vahvistamisesta ja opettelusta sekä muistin tukemisesta.	Tarvittaessa isoissa toiminnanohjauksen pulmissa käännetään ptr:ssä psykologin puoleen ja mietitään, tarvitseeko lapsi yksilöllistä tai ryhmämuotoista kuntoutusta vakassa, esi- ja perusopetuksessa käytössä olevien pedagogisten tukitoimien lisäksi.	Ennakoinnilla ohjataan sisäisen puheen ja suunnittelun alkamista. Toiminnanohjausta voi oppia toimintaa vaiheistamalla (mitä pitikään tehdä?, suunnitteleminen, työskentely ja arviointi). Muistin pulmat otetaan huomioon ohjeiden annossa. Ohjeiden näkyvillä oleminen, kuvat ja kirjoitetut tekstit tukena. Tarvittaessa tehtävien sanallistaminen. Lyhyet, selkokieliset ohjeet ja ymmärtämisen varmistaminen on oleellista.
Tunnetaitojen tukeminen	Tunnetaidot ovat selviytymiskeino arjessa. Tärkeää on sanoittaa tunteita ja olla tukena tunnereaktioiden käsittelyssä. Erityisesti pettymykssensietokykyä vahvistetaan. Tunne-reaktion jälkeen keskustellaan lapsen tai oppilaan kanssa tilanteesta.	Tunnetaitoja harjoitellaan ryhmässä pelaamalla, keskustelemalla, leikkimällä ja tekemällä hyviä tekoja toisille.	Vanhempien kanssa keskustellaan, miten lapsen tunnetaitoja voidaan tukea tasapuolisesti ja johdonmukaisesti toimintaympäristöstä riippumatta.	Opettaja järjestää toiminnassa aikaa keskustelulle ja huomaa tilanteet, joissa on mahdollista opetella tunnetaitoja. Oppimisen huomaaminen.
Sosiaaliset suhteet ja tilanteet	Opettaja tunnistaa tuen tarpeet yksilöllisesti: mistä aiheutuu (esim. neuro-logiset vaikeudet), mihin lapsi tarvitsee aikuisen apua ja tukea (leikkiin pääseminen, tunteiden sanoittaminen, liiallinen kuormittuminen). Vuorovaikutustaitojen opettaminen ja ohjaaminen.	Kaikki lapset tarvitsevat tukea. Ryhmien kokoa ja koostumusta muuttamalla pystytään tukemaan kaikkia lapsia yksilöllisesti ryhmässä.	Tuodaan erilaisten asiantuntijoiden osamista lapsen luonnolliseen toimintaympäristöön ja mahdollistetaan sosiaalisten taitojen harjoittelu omassa ryhmässä. Esim. musiikkiterapeuttinen tai ryhmämuotoinen toimintaryhmä, asiantuntijat konsultoimaan.	Ympäristö mahdollistaa joustavat järjestelyt ryhmien suhteen ja monenlaisen työskentelyn. Tiloissa voi leikkiä ja työskennellä erikokoisissa ryhmissä, mutta yksin olemiseen ja rauhoittumiseen on myös mahdollisuus.

Keskittymisen tukeminen	Lapselle sallitaan motorinen liike. Ikätasolle liian pitkiä keskittymisaikoja ei vaadita. Päivälepoon / rentoutumiseen tarjotaan mahdollisuus.	Ohjaus on selkeää ja lyhyttä. Vältetään kerralla annettavaa pitkää ohjeistusta (esim. siirtymätilanteissa). Annetaan ohjeet yksilöllisesti aina kun mahdollista.	Mahdolliset neurologiset tuen tarpeet otetaan huomioon ja hyödynnetään asiantuntijoiden osaamista.	Liikkumiseen löytyy välineistöä ja mahdollisuuksia myös sisätiloista.
Positiivisen käyttäytymisen tukeminen	Käyttäytyminen on aina opittua. Aggressiiviseen käyttäytymiseen liittyy usein tunteiden tunnistamisen ja sanoittamisen vaikeutta. Se on lapsen keino selvittää tilanteista, joissa hän ei osaa toimia. Aikuinen auttaa lasta sanoittamaan tilanteita ja antaa toimintamalleja lapselle. Oppilas tietää käytösodotukset. Positiivinen palaute onnistumisista.	Ryhmässä keskustellaan siitä mikä on loukkaavaa käyttäytymistä ja millaista käyttäytymistä ei hyväksytä. Ryhmä voi tehdä yhdessä muutaman säännön/ohjeen siitä miten toisia kohtaan käyttäydytään. Kasvattajien tehtävä on varmistaa, että lapsi ei leimaudu ryhmässä ei toivotuksi leikki kaveriksi. Eri interventiot koulussa esim. pro-koulu	Jos lapsella ilmenee aggressiivista käyttäytymistä toisia kohtaan, vanhempien kanssa sovitaan palaveri, jossa keskustellaan yhdessä, miten lasta/nuorta tuetaan kotona, päiväkodissa ja koulussa. Tilannetta arvioidaan säännöllisesti. Psykologin palveluita hyödynnetään tarvittaessa.	Ympäristössä toimimista ei ole tarpeen lähteä rajaamaan käyttäytymisen perusteella. Jokainen toimii johdonmukaisesti yhdessä sovittujen periaatteiden mukaisesti loukkaavan käyttäytymisen poistamiseksi.
Lapsen /oppilaan jaksamisen tukeminen	Mahdollisuus koulupäivän sisällä joustaviin järjestelyihin. Tuetaan jaksamista esim. eriyttämällä, työskentelypaikan valinnalla. <i>Tarvittaessa:</i> *koulumatkan tukemisen järjestelyt POL 18§:N sisältämät mahdollisuudet: *kouluviikon/-päivän lyhentäminen *VSOP-päätös	Tarvittaessa luokassa oppilaiden ymmärryksen lisääminen oppilaiden erilaisiin tukitoimiin.	Valmistelut päätöksistä Hyvinvoinnin hallinnolle (moniammatillinen käsittely > arvio/selvitys ja hakemus) Vanhemmuuden tukeminen: * Varhaisen tuen palvelut * Perhetyöntekijä * Hyvinvointipedagogi * Kuraattori * Lasten suojelu Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen	Oppilaalle päätöksen mukaiset asiat kuntoon: aikataulut, lukujärjestykset, VSOP:ssä voi hyödyntää Valteri-koulun VSOP-sisältöjä: https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/ops/832740/perusopetus/tekstikappale/832698
Toiminnallinen osallistuminen (vaka)	Lapsen ydinvuorovaikutus ja avaintoiminta havainnoidaan. Ydinvuorovaikutusta muuttamalla pyritään vaikuttamaan lapsen toimintaan osallistumiseen. Mahdollisuus toiminnalliseen työskentelyyn ja osallistuminen työskentelyn suunnitteluun.	Negatiivisia käyttäytymismalleja pyritään muokkaamaan mahdollistamalla ja edistämällä myönteistä toimintaa toistojen avulla. Jokainen lapsi saa olla lapsena toisten lasten joukossa.	Kaikki lapsen kanssa työskentelevät tunnistavat lapselle merkitykselliset asiat ja hänen ominaisen tapansa olla vuorovaikutuksessa.	Ympäristöä suunniteltaessa pyritään tekemään valintoja, jotka mahdollistavat ja edistävät lasten toiminnallisia menetelmiä.
5-vuotiaiden maksuton	Tuen tarpeet havaitaan mahdollisimman varhain ja tuki aloitetaan	Ryhmä- ja vuorovaikutustaitoja	Moniammatillinen yhteistyöverkosto saadaan tarvittaessa	Oppimisympäristöstä löytyy ikätason mukaista materiaalia. Fonologinen

varhaiskasva- tus (vaka)	heti tarpeen ilmetyä. Tukikeinot kirjataan vasuun tarkasti.	harjoitellaan.	rakennettua hyvissä ajoin esiopetukseen siirtymistä.	herkkyyskausi huomioidaan ympäristössä.
Kirjallinen varhaiskasva- tussuunni- tema päiväko- dissa tai perhepäivä- hoidossa lapsen tueksi (vaka)	Jokaiselle lapselle on laadittava henkilö- kohtainen varhaiskas- vatussuunnitelma (VASU). Tukitoimet kirjataan vasuun ja niitä arvioidaan säännöllisesti. Vasukeskus- telussa mukana aina lapsi ja huoltaja(t). Tarvittaessa voi olla mukana lapsen kanssa työskenteleviä asiantuntijoita.	Lasten vasujen pohjalta kirjoitetaan ryhmävasu, johon avataan tavoitteet ryhmätoiminnalle. Tiimissä keskustellaan tukitoimista ja niiden toteuttamiseen sitoudutaan yhdessä. Tuen vaikuttavuutta arvioidaan ja dokumentoidaan lapsen vasuun	Vasua päivitetään eheytyvästi toiminnan aikana. Toimintaa arvioidaan yhteistyössä vanhempien ja lapsen arjessa toimivien tahojen kanssa. Kaikki lapsen tukeen osallistuvat perehtyvät lapsen vasuun.	Lasten vasujen pohjalta suunnitellaan ja muokataan toimintaympäristöä vastaamaan lasten tarpeisiin ja ryhmän toiminnan tavoitteisiin. Ympäristössä tulee näkyä lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet.
Joustava esi- ja alkuopetus	Varhaiskasvatuksen opettaja huolehtii, että tuen järjestämisen kannalta oleellinen tieto siirtyy esiopetukseen lapsen siirtyessä sinne. Lapsen yksilöllinen oppimisen polku huomioidaan. Toiminta mahdollistaa yksilöllisen huomioimisen.	Toiminta on mahdollistaa erilaiset joustavat pedagogiset ratkaisut alkuluokassa kuten yhteisopettajuuden ja pienryhmätyöskentelyn.	Esiopetuksen ja perusopetuksen henkilöstö tekee tiivistä yhteistyötä. Yhteistyö on suunnitelmallista ja sitä arvioidaan säännöllisesti ja sitä kehitetään alkuluokka-toiminnan tavoitteiden mukaisesti.	Oppimisympäristö on suunniteltu muokkautuvaksi ja se innostaa monipuoliseen työskentelyyn ja leikkiin.

5.4 Toiminta kolmiportaisessa tuessa esi- ja perusopetuksessa

6 Tuen dokumentointi

Tukitoimien dokumentointi (tuen suunnittelu ja tukitoimien riittävyyden arviointi) on kaikkien oppilasta opettavien ja lapsen kanssa työskentelevien velvollisuus. (Perusopetuslaki 16§-17a§)

Dokumentoinnilla on mm. seuraavia merkityksiä:

- kokonaisuus hahmottuu niin kodille kuin koululle
- tuen vaikuttavuus arviointi ja sen näkyväksi tekeminen
- oppilaan tuen kirjaaminen ja tuen riittävyyden arviointi on edellytys tuen vahventamiselle (yleisestä tehostettuun ja tehostetusta erityiseen tukeen)
- Lapsen ja huoltaja oikeus
- tukimerkinnot ovat opettajan ja koulun oikeusturva
- hyödynnetään täytettäessä pedagogisia asiakirjoja

6.1 Tuen kirjaaminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa toteutettavat tukitoimet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan (Vasu). Ennen tehostetun tai erityisen tuen aloittamista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdollisten aiemmin toteutettujen tukitoimien ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Arviointi pitää sisällään kuvauksen tukitoimista, niiden vaikuttavuuden arvioinnista ja kehittämisestä sekä perustelut siitä, millaisista tuen toimista lapsi hyötyy ja mitkä parhaiten toteuttavat yksilöllisesti lapsen etua. *Varhaiskasvatuksessa tehostetusta ja erityisestä tuesta tehdään hallinnollinen päätös.* Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä hallinnollista päätöstä annettavasta tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista. Mikäli lapsen tuen tarvetta on arvioitu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa, tulee arviointi huomioida annettaessa tehostetun tai erityisen tuen hallinnollista päätöstä tai päätöstä tukipalveluista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti. Tuen taso ja siitä tehdyt päätökset kirjataan tarkasti vasuun. Vasusta tulee ilmetä päätöksen päivämäärä ja ketä on ollut palaverissa paikalla. Myös arviointipäivämäärä tulee käydä ilmi.

Esiopetus

Tukitoimet kirjataan esiopetuksessa lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan (LEOPS). Tukitoimet kirjataan tarkasti ja konkreettisesti. Moniammatillisista palavereista tehdään viralliset muistiot ja ne toimitetaan vanhemmille allekirjoitettavaksi. Tehostettuun tukeen siirtymisestä päätetään yhdessä vanhempien, ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan, erityisopettajan ja mahdollisten muiden lapsen kanssa toimivien tahojen kanssa. Esiopetuksessa tehostettuun tukeen siirtymisestä päätetään moniammatillisessa palaverissa. Erityiseen tukeen siirtyminen on hallinnollinen päätös, johon tarvitaan asiantuntijan lausunto ja moniammatillinen yhteistyöpalaveri. Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen, pedagogisen tuen järjestämisen kannalta oleellinen tieto siirretään.

Tukea tarvitsevilla lapsilla yhteistyöpalaveri esikoulusta kouluun siirryttäessä on myös oleellinen ja perusteltu. Näin varmistetaan, että varhaiskasvatuksen opettaja, tuleva alkuopettaja ja erityisopettaja, lapsi ja lapsen huoltajat ovat tietoisia ja samaa mieltä senhetkisestä tilanteesta, lapsen vahvuuksista, tuen tarpeista ja mahdollisista tarpeellisista tukitoimista koulua varten. Koulutie alkaa parhaalla mahdollisella tavalla, kun asioista on keskusteltu etukäteen ja myös kirjalliset dokumentit siirtyvät lapsen mukana tulevaan kouluun. Näin mahdolliset tukitoimet voidaan käynnistää heti ensimmäisen luokan alkaessa.

Kun lapsi saa varhaiskasvatuksessa tukea, hänen varhaiskasvatussuunnitelmaansa kirjataan luvussa 1.3 kuvatun lisäksi seuraavat asiat:

Pedagogiset tuen muodot

- varhaiskasvatuspäivän rakenteeseen ja päivärytmiin liittyvät ratkaisut
- oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut
- tarvittavat erityispedagogiset menetelmät
- vuorovaikutus- ja kommunikointitavat, esimerkiksi viittomien ja kuvien käyttö
- käytännöt, miten lapsi pääsee osalliseksi vertaisryhmän toimintaa, esimerkiksi esteettömyyden huomiointi.

Rakenteelliset tuen muodot

- tuen toteuttamiseen liittyvän osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen
- henkilöstön mitoittamiseen ja rakenteeseen liittyvät ratkaisut
- lapsiryhmän kokoon ja ryhmärakenteeseen liittyvät ratkaisut
- tulkitsemis- ja avustamispalvelut sekä apuvälineiden käyttö
- pien- tai erityisryhmä tai muu tarvittava ryhmämuoto
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan osa- tai kokoaikainen opetus tai konsultaatio.

Hoidolliset tuen muodot

- perushoittoon, hoivaan ja avustamiseen liittyvät menetelmät
- terveydenhoidolliset tarpeet, esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvä avustaminen ja apuvälineet.

Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut

- yhteistyö lapsen ja huoltajan kanssa
- lapsen tuen toteuttamisen vastuut
- erityisasiantuntijoiden palvelujen käyttö
- sosiaali- ja terveydenhuollon sekä muiden asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio
- mahdollisten kuljetusten järjestelyt ja vastuut.

Tuen vaikuttavuuden arviointi

- tuen tarpeen, riittävyyden ja toteutumisen seuranta
- tukitoimien vaikutusten arviointi, arvioinnin perusteella tehtävät johtopäätökset ja toimenpiteet sekä arviointiajankohdat.

Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveystalvet, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta.

Hyvinvointia tukevia järjestelyjä

ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden antama ohjaus ja konsultaatio (esim. puheterapia, toimintaterapia). Tähän kohtaan kuvataan myös edellä mainitun tuen järjestämiseen liittyvät vastuut ja yhteystiedot. Tässä voidaan keskustella, millaista tukea kotona tarvitaan.

Kokonaisvaltainen hyvinvointi

Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kehittämisen ja tukemisen yhteistyötä tehdään varhaiskasvatuksessa yhteisöllisesti. Yhteistyötä tehdään alueellisesti Siun soten kanssa sekä VIPU-yhdyshenkilöiden kanssa maakunnallisella ja paikallisella tasolla inklusion ja oppimisen tuen kehittämisen rinnalla. Tavoitteena on ennaltaehkäisevien palveluiden tuominen lasten ja perheiden arkeen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Lisäksi kokonaisvaltaista hyvinvointia kehitetään yksiköissä lasten tuen tarpeiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen aikana lapsi voi tarvita kasvun ja oppimisen tueksi varhaiskasvatuksen erityisopettajan tai muun varhaiskasvatuksen tukitiimin tuen lisäksi myös muita tukitoimia, kuten puhe- ja toimintaterapiaa, psykologin, terveydenhuollon tukea ja tutkimuksia. Lapsen tarvitsemaa monialaista tukea järjestetään mahdollisuuksien mukaan varhaiskasvatuspäivän yhteyteen. Varhaiskasvatus tekee tiivistä yhteistyötä Siun soten läntisen alueen lapsiperheiden palveluiden kanssa. Perheille on tarjolla myös maksutonta perheliikuntaneuvontaa.

Rakenteellisen tuen arviointi varhaiskasvatuksessa

Rakenteellista tukea suunniteltaessa tulisi tarkastella tukea useasta näkökulmasta yhtäläisten oikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, syrjimättömyyden, moninaisuuden arvostamisen, sosiaalisen osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseksi. Tuen rakenteellisilla ratkaisuilla tarkoitetaan tuen toteuttamiseen liittyvää osaamisen vahvistamista, henkilöstömitoitukseen ja ryhmärakenteeseen liittyviä ratkaisuja, tulkitsemis- ja avustamispalveluita, apuvälineiden käyttöä, pien- tai erityisryhmää tai muuta tarvittavaa ryhmämuotoa. Rakenteellisen tuen suunnittelua ja arviointia varten on kehitetty seudullinen työväline (kts. Liite 2). Tavoitteena on yksiköiden ja ryhmien välinen tasapuolinen arviointi, kun havaitaan tarvetta mahdolliselle rakenteelliselle tuelle. Arviointiin osallistuvat päiväkodin johtaja ja henkilöstö mukaan lukien varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja muut asiantuntijat. Työväline ohjaa tuen tarpeen kokonaisarvion tekemiseen seuraavien osa-alueiden kautta:

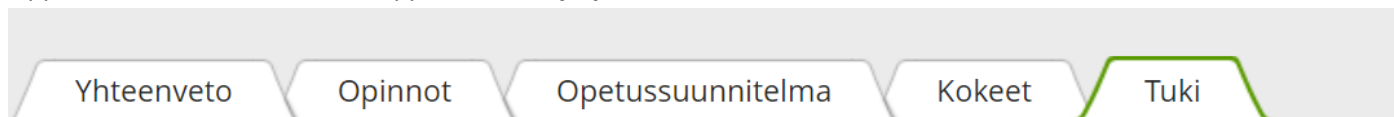
1. Tiimin toiminnan kuvaus
2. Lapsiryhmän kuvaus
3. Asiakirjat
4. Pedagogiikan ja toimintakulttuurin arviointi
5. Esihenkilön kokonaisarvio ryhmän tuen järjestämisestä
6. Huoltajien palaute
7. Tukitiimin näkemys rakenteellisen tuen tarpeesta

Kokonaisarvion jälkeen rakenteellisen tuen käyttöönotonsuunnittelu ja yhteisen tavoitteen määrittely on tärkeää. Jos ryhmä- tai henkilöstörakenteeseen tehdään muutoksia, on tärkeää, että perehdytyksestä huolehditaan ja tukea arvioidaan säännöllisesti.

6.2 Tuen asiakirjojen dokumentointi Wilmassa

Alla olevissa pedagogisissa asiakirjoissa esimerkit on kirjoitettu kuvitteelliselle Oppilas X:lle, sivussa olevat tekstiviitteet antavat tärkeää tietoa asiakirjojen täyttämisestä.

Oppilaan tuki-välilehti valitaan oppilaan sivun **yläpalkista**.

6.2.1 Yleisen tuen dokumentointi

Kun oppilas tarvitsee tukitoimia yleisessä tuessa, tukitoimet merkitään ajanjaksoittain tuki-välilehdelle Toimenpiteet-kohtaan (alin kohta Tuki-välilehden sivulla). Valitsemalla **Lisää uusi** pääset kirjaamaan uuden tukitoimen.

Toimenpiteet ➕ [Lisää uusi](#)

Tyyppi	Aika	Merkinnän tekijä	Kuvaus	Oppiaine
Kaikki	Kaikki	Kaikki	Kaikki	Kaikki

- Tukitoimia pitää yleisessä tuessa kirjata ja arvioida vähintään 2 krt. /lukuvuodessa ennen syys- ja kevätlukukauden loppua. (Huoltajia tiedotetaan asiasta ja mahdollisessa oppimiskeskustelussa keskustellaan tuen riittävydestä).
- Yläosaan kirjataan suunnitelma tukitoimista ja alaosaan seuranta-osioon tukitoimien arviointi.
- Kirjauksia tehdään kirjaamalla tuki ajanjaksoittain.
- Tukitoimista voi kaikista tehdä oman lomakkeensa tai
- Tukitoimet voidaan yleisessä tuessa koota yhteen tukilomakkeeseen. Tällöin Tukimuodot-kohtaan ei valita tukimuodolle nimeä, vaan tukitoimet nimetään alas SEURANTA-osioon Tukitoimien toteutuminen-kohtaan.
- Tukiopetukset (yleisessä tuessa) kirjataan myös ajanjaksoittain – toki yksittäinenkin merkitään, jos ei ole pidempiaikaista tukiopetuksen tarvetta. Tukiopetukset voidaan kirjata oman otsikkonsa alle, mutta myös yhteen tukilomakkeeseen, jonne on suunniteltu ja arvioitu muutkin oppilaan tukitoimet.
- Jos oppilaalle joudutaan järjestämään oppilaan tukemisen vuoksi yleisessä tuessa maksuton koulukyyti, muista kirjata myös se tukitoimeksi ja arvioida tukitoimea keväällä. Kyydin tarpeen suositus tehdään pedagogisella arviolla.

Esimerkki oppilaan yleisen tuen kirjaus tukitoimista ja niiden arvioinnista:

TUKITOIMET

Merkinnän tekijä (opettaja)
Testi Ope

Merkinnän tekijä (henkilökunta)

*Merkinnän päivämäärä
07.05.2018

*Tuen vaihe
Yleinen tuki

Oppiaine / taito
Toiminnan ohjauksen taidot

Tuen tarpeen syy / lähtötilanne
Toiminnanohjauksen pulmat

Tavoite
Oppitunneilla työskentelyn aloittaminen

Tukimuodot

Aikaväli, jolla tukea annetaan
2.1.- 1.6.2018

Huom! Lomake-näkymässä laatikot ovat eri järjestyksessä kuin lukunäkymässä.

Jos yleisen tuen **kaikki tukitoimet kirjataan samaan** tukitoimet-lehdelle, jätetään tukimuodot-kohta tyhjäksi. Oppilaan tukitoimet kirjataan silloin Seuranta-osioon Tukitoimien toteutuminen-osioon.

Oppiaine/taito –kohtaan voi valita esim. *Oppilaan perustaidot* (tai jonkin muun sopivan taidon), jos ei ole mitään muuta sopivaa ja ko. tukitoimet ovat käytössä monen eri oppiaineen tunneilla.

SEURANTA

Tuen vaikuttavuuden arviointi
Tuki on ollut osittain riittävää.

Tukitoimien toteutuminen
Käytössä olevat tukitoimet:
Apuvälineet
Avustajapalvelut
Ennakointi

Oppilas X on saanut ohjaajapalveluita pääsääntöisesti matematiikan, äidinkielen ja ylipin tunneilla. Toiminnanohjauksen aloittaminen on opettajien ja ohjaajien tärkein tukitoimi oppitunneilla. Koulussa ennakointi ja oppituntien strukturointi, auttavat toiminnanohjauksessa. Apuvälineistä X:llä on käytössä selkiteksti ja äänikirjat. Apuvälineet ovat käytössä päivittäin.

Tuen toimivuuden arviointi
Apuvälineet (selkitekstit ja äänikirjat) auttavat X:ää läksyjen ja kokeisiin lukemisessa. Koulunkäynnin ohjaaja auttaa äänikirjojen käytössä. Ohjauspalveluja (luokka-avustajan) X:llä on käytössä yhteensä 2h/vko. X:n luokassa luokanopettaja ennakoi ja strukturoi oppitunnit ja koulupäivät säännöllisesti. X tarvitsee ensi lukuvuonna tukiopetusta englannin opiskelun tukemiseen. Tukiopetusjaksojen tarpeellisuudesta sovittiin yhteistyössä vanhempien kanssa. Tukiopetus tulee olemaan ennakoivaa tukiopetusta uusien kieloppiasioiden opettamiseen.

Seurantapäivä
26.5.2018

Tallenna tiedot Peruuta

Tärkein kohta: Oppilaan tukitoimien toteutuminen ja tuen arviointi

Jos oppilaalle on tehty yleisen tuen oppimissuunnitelma, tukitoimet voidaan suunnitella ja arvioida oppimissuunnitelmaan. Tällöin ei niitä enää erikseen kirjata Tukitoimenpiteisiin.

6.2.2 Pedagoginen arvio

Yleisessä tuessa olevalle oppilaalle laaditaan pedagoginen arvio silloin, kun

- oppilas on saanut säännöllisesti useampia tukimuotoja, eikä
- yleinen tuki ei enää riitä tai
- tarvitaan koulunkäynnin tilanearvioita tai
- oppilas on palaamassa tehostetusta tuesta yleiseen tukeen sekä
- jos oppilas tarvitsee maksutonta koulukyytiä tuen tarpeen vuoksi.

Pedagogisen arvion laatimisesta vastaa erityisopettaja/erityisluokanopettaja yhteistyössä luokanopettaja/aineenopettaja kanssa ja laatimiseen osallistuvat kaikki tarvittavat oppilasta opettavat opettajat sekä tarvittaessa muut asiantuntijat. Pedagoginen arvio käsitellään tuen portaan muutoksissa monialaisessa pedagogisessa ryhmässä.

Laite tuen vaihe, jossa oppilas on tai mihin on siirtymässä. (Tämä laatikko ei näy huoltajille, on Koski-tiedonsiirtoa varten).

PEDAGOGISEN ARVION LAATIMINEN

*Siirto tuen vaiheeseen

*Tuen alkamispäivä

Asiakirjalaji
Pedagoginen arvio

*Asiakirjan laatimispäivä
7.5.2018

*Tuen vaihe
Yleinen tuk

Julkaisupäivä huoltajille
7.5.2018

Pedagogisen arvion laatimisesta vastannut
Miina Merkki

Muut pedagogisen arvion laatimiseen osallistuneet opettajat ja asiantuntijat
Maija Mainio-Ope

Kuvaus oppilaan ja huoltajan kanssa tehdystä yhteistyöstä ja päivämäärät
Puhelinkeskustelut äidin kanssa 1.3., 6.4., 17.4. sekä viikottainen Wilmaviestittely

Tärkeää: Vastuupettajan nimi sekä muut laatimiseen osallistuneet opettajat. Samalla, kun lisää nimen, annat kyseiselle henkilölle käyttöoikeuden kyseiseen asiakirjaan.

Tähän päivämäärät, miten ja milloin arviossa kuvatusta asiasta on **huoltajaa kuultu**.

PERUSTIEDOT

Luokanvalvoja: Maija Mainio-Ope puh. 013-00000222

Opiskelija
Oppilas X

Lukuvuosi
2017-2018

Luokka
3.lk, yleisen tuen riittävyyden arviointi

Syntymäaika: 02.03.2007

Huoltajat:
Äiti X Osoite: Testinkitie 0, 000000 Testinki
Isä X Osoite: Testinkitie 0, 000000 Testinki

Tähän luokan jälkeen **otsikointi**, miksi arvio on tehty.

OPPIMINEN JA KOULUNKÄYNTI

Oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne oppilaan, huoltajan ja koulun näkökulmasta.

Oppilas X:n näkökulma: Koulussa on kavereita ja musa on kivää.
Huoltajan (äidin) näkökulma: X pitää koulun käynnistä. Hänellä on kavereita. Matematiikka ja englanti ovat haasteellisia oppiaineita. Kouluruoka ei oikein maistu X:lle. Vanhemmat ovat huolissaan X:n painon laskusta.
Koulun näkökulma: X on reipas koululainen, jolla on useita hyviä kavereita luokallaan. X:n toiminnanohjauksen taidot vaativat vielä harjoitusta.
Tarkkaavaisuus ja toiminnanohjauksen haasteet oppitunneilla vaatii koulun aikuisten toimia, jotta X:n koulu sujuisi mallikkaasti.

Oppimista tukevat vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet

X:n vahvuudet ovat sinnikkyys, positiivisuus ja elämän ilo.
Hän on kiinnostunut erityisesti käsitöistä, musiikista ja liikunnasta.

Koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet (oppimisympäristö, pedagogiset ratkaisut, työskentelytaidot, sosiaaliset taidot, muut)

Toiminnanohjauksen käynnistäminen jokaisella oppitunnilla. Tarkkaavaisuuden säätely ja suuntaaminen opiskeltavaan asiaan sekä motiivointi on tärkeää. Toiminnallisen oppimisen ratkaisuihin X hyötyy, sillä hän on selvästi tekijä ja hänen vahva oppimistyylinsä on kinesteettinen. X:n luetun ymmärtämistä ja mekaanista lukunopeutta pitää vielä harjaannuttaa.

Annettu tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksista

- Ennakointi: X:n on tärkeä tietää etukäteen oppitunnin ja koulupäivän tapahtumat. Ennakoinnin avulla X pystyy säätämään tarkkaavaisuuttaan paremmin.
- Apuvälineet; äänikirjat ja selkotehtävät ylipissä ja uskonnon oppiaineksessa. Selkotehtävät ja äänikirjat auttavat lukuläksyjen ja kokeeseen lukemisessa.
- Avustajapalvelut; toiminnanohjauksen ja tarkkaavaisuuden säätelyssä ja suuntaamisessa on koulunkäynnin ohjaajan merkitys suuri. Avustajapalveluja on käytössä 2h/viikossa.

Monialainen arvio jatkotuen tarpeesta ja tukijärjestelyistä, arvion tekemiseen osallistuneet

25.4.2018 Monialainen pedagoginen tukiryhmä:
Aila Avulias, th
Miina Merkki, lo
Tiina Tietäväinen, eo
Monialainen pedagoginen ryhmä pohti Oppilas X:n tuen riittävyttä vanhempien kanssa yhteistyössä. Ryhmä ehdottaa, että X siirtyy tehostettuun tukeen 4.luokan alusta 1.8.2018 alkaen suurten toiminnanohjauksen ja tarkkaavaisuuden säätelyn ja suuntaamisen haasteiden vuoksi.

Erityisen tuen opetusjärjestelyiden muutokset

3 Oppilas siirtyy tehostettuun tukeen ja hänelle laaditaan oppimis:

Valitse listasta

1 Oppilas jatkaa yleisessä tuessa
2 Oppilas jatkaa yleisessä tuessa ja hänelle laaditaan oppimissuunnitelma
3 Oppilas siirtyy tehostettuun tukeen ja hänelle laaditaan oppimissuunnitelma
4 Oppilas jatkaa tehostetussa tuessa

Valitse Peruuta

Kirjataan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot. Ei diagnostisia tietoja

* Oppilaan vahvuudet kirjataan aina.

Monialainen arvio:

* Ptr:n kokoonpano
* Tukijärjestelyt (kuljetuksen tarpeen arviointi)
* Milloin tehostettu tuki alkaa

Opetusjärjestelyt jatkossa

*Valitse tuen jatkuminen

Jos oppilaalle laaditaan koulunkäynnin tilannearviota esim. lääkäriässä käyntiä varten, ei monialaisen pedagogisen ryhmän arvioita tarvita, vaan opettaja voi laatia koulunkäynnin tilanteen kuvauksen itsenäisesti erityisopettajan kanssa.

OPPILAAN SAAMA TUKI

Anna Toteutetut tukitoimet alkaen -kenttään päivämäärä ja paina Hae toimenpiteet -painiketta. Toteutetut tukitoimet -kenttään tuodaan oppilaan saamat tukitoimet antamastasi päivämäärästä alkaen.

Toteutetut tukitoimet alkaen

1.8.2017

Hae toimenpiteet

Toteutetut tukitoimet

2.10.2017

19.12.2017

19.12.2017

5.5.2018

5.5.2018

+

TARVITTAESSA HUOLTAJIEN KUULEMINEN (HALLINNOLLISTA PÄÄTÖSTÄ VARTEN)

Oppilaan ja huoltajien kommentit

Oppilas X ja huoltajat ovat yhtämieltä pedagogisen tukiryhmän kanssa tehostetun tuen aloittamisesta 4.luokalla.

LAATIMISESSA ON HYÖDYNNETTY SEURAAVIA ASIAKIRJOJA (Asiakirjoja ei liitetä pedagogiseen arvioon)

Muun asiakirjan päiväys

Muut asiakirjat

Muut asiakirjat, lisätietoja

07.09.2016

Oppimisen kartoituksen tutkimukset

Testingin perhekeskus; Psykye Mittari, psykologi

+

Koulukuljetukset

Mikäli lapsi tarvitsee koulukuljetuksen, kuljetusta tulee hakea erikseen varhaiskasvatus- ja koulutuskeskuksesta koulukuljetushakemuksella. Hakemuksen saatte koulusta tai internetsivuiltamme osoitteesta www.joensuu.fi/omakkeet3

Allekirjoitukset

Näytä huoltajan kommentit ja allekirjoitukset

Tallenna tiedot

Peruuta

Oppilaan tukitoimet yleisessä tuessa pitää olla kirjattuna ja arvioituna Tukitoimissa. Ne haetaan toimenpiteistä.

Pedagoginen arvioon kirjataan huoltajien kuuleminen tähän aina, jos pedagoginen arvio laaditaan hallinnollista päätöstä varten (vsop, JoPo, muu opetuksen poikkeava järjestäminen). Muuten kuuleminen kirjataan arvioon yläosaan.

Tähän kannattaa kirjoittaa asiakirjat, joita on hyödynnetty pedagogisen asiakirjan laatimisessa.

Muista TALLENTAA!

6.2.3 Oppimissuunnitelma

Kaikille tehostetun tuen oppilaille on laadittava oppimissuunnitelma, joka on *tarkistettava* aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa, mutta *vähintään lukuvuosittain*. Tämä tehdään aina yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa.

Oppilaan saaman tuen arviointi tehdään vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa oppimissuunnitelmaan, jolloin on voi myös päivittää muutenkin oppimissuunnitelman. Tuen arvioinnin voi tehdä opettaja(t) ilman huoltajia ja lasta. Tuen arvioinnista tiedotetaan kuitenkin koteihin. Huoltajien ja oppilaan kanssa voidaan keskustella tuen riittävydestä ja heidän mielipiteensä asiasta voidaan kirjata myös oppimiskeskustelun yhteydessä.

[Lisää uusi](#)

Luo uusi lomake tai kopioi jo aiemmin tehty pedagoginen arvio/oppimissuunnitelma/HOJKS uudeksi oppimissuunnitelman pohjaksi.

PERUSTIEDOT

Luokanvalvoja Testi Ope puh. 0500-555555

Opiskelija
Oppilas X

Lukuvuosi 2018-2019

Luokka 4 lk. arvioitu 20.12.2018, 20.5.2019

Syntymäaika: 02.03.2007

Huoltajat:
Äiti X Osoite: Testinkitie 0, 000000 Testinki
Isä X Osoite: Testinkitie 0, 000000 Testinki

Oppilaan muu laillinen huoltaja:
-

Pedagogisen arvio/suunnitelman käsittelypäivä monalaisessa yhteistyössä

Käsittelypäivä, kommentit
7.5.2018

Monialaisessa käsittelyssä päätetty
Oppilas tarvitsee tehostettua tukea

Oppimissuunnitelman alkamispäivä
1.8.2018

Lisää päivämäärät, kun päivität tai arvioit

Tähän viimeisin ptr:n päätös, jossa oppilas siirrettiin (tai tehtiin muutoksia) tehostettuun tukeen.

ASIAKIRJA

Asiakirjalaji
Oppimissuunnitelma

Asiakirja, selite
Toiminnan ohjaus

*Asiakirjan laatimispäivä
28.9.2018

*Tuen vaihe
Tehostettu

Julkaisupäivä huoltajille
28.09.2018

Laatimisesta vastanneet opettajat
Testi Ope
Miina Matikka-Mainio
Kiira Kivakässi

Muut vastuuhenkilöt
Ami Koulu-Avustaja

Otsikointi selkeyttää oppilaan tukivälilehteä; syy/oppiaine, miksi oppilas on tehostetussa tuessa

Vastuuopettajan nimi sekä asiakirjan laatimiseen osallistuneet opettajat: Samalla kun lisäät nimen, annat kyseiselle henkilölle käyttöoikeuden tähän asiakirjaan.

OPETUKSEN JA TUKITOIMIEN JÄRJESTÄMINEN

Oppimisvalmiudet ja vahvuudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet (työskentelytaidot, sosiaaliset taidot, oppiaineet, oppimisympäristö, muut, lähtötilanne, kun tuki aloitetaan)

Oppilas X:n vahvuudet ovat sinnikkyyks, positiivisuus ja elämän ilo. Hän on kiinnostunut erityisesti käsitöistä, musiikista ja liikunnasta.
Tavoitteet:
- Aikuisen ohjeen seuraaminen
- Annettujen tehtävien tekeminen (sovittuun merkkiin asti) niin hyvin kuin osaa

Ensisijainen syy oppimissuunnitelman laatimiselle (tehostettu tuki, JOPO, perusopetuksen aloittamisen lykkäys, vuosiluokkiin sitomaton opetus, MMT, erityiset opetusjärj.)
Tehostettu tuki; toiminnanohjauksen, tarkkavaisuuden säätelyn ja suuntaamisen haasteet

Koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet (oppimisympäristö, pedagogiset ratkaisut, työskentelytaidot, sosiaaliset taidot, muut)

Toiminnanohjauksen käynnistäminen jokaisella oppitunnilla. Tarkkavaisuuden säätely ja suuntaaminen opiskeltavaan asiaan sekä motiivointi on tärkeää. Toiminnallisen oppimisen ratkaisusta X hyötyy, sillä hän on selvästi tekijä ja hänen vahva oppimistyylinsä on kinesteettinen. X:n luetaan ymmärtämistä ja mekaanista lukuoppeutta pitää vielä harjaannuttaa. Matematiikan oppiminen on ajoittain haasteellista. Motivoimista opiskeluun ja ohjausta opiskeluun sekä toiminnan käynnistämistä tarvitaan aikuisen avulla. Tehtävien pilkkominen ja selvästi merkitseminen, mihin asti X yrittää tehdä annettuja tehtäviä.

Opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa

X opiskelee vuosiluokkaistetuilla tavoitteilla kaikki oppiaineet. Tarvittaessa voidaan pohtia 4.luokan matematiikassa painopisteiden ydinsisältöjen käyttöönottoa, jos X ei yllä vuosiluokkaistettuihin tavoitteisiin.

Keinot joilla tavoitteisiin pyritään

- Tukiopetus matematiikan oppiaineessa ennakoivasti
- Ohjaajapalvelut toiminnanohjauksen keinoin toiminnan aloittamiseen erityisesti matematiikan ja englannin oppitunneilla
- Istumapaikka on luokan edessä
- Tuentarpeen tyyny on Ellillä käytössä
- Opettajan / ohjaajan ohjauskeskustelut ja motiivointi
- Toiminnallinen oppiminen
- Motiivointi ja positiivisen mielialan ylläpitäminen, erityisesti matematiikan oppimisessa
- Oppimisympäristössä huomioidaan Ellin tarkkavaisuuden säätelyn vaikeudet -> yritetään karsia ylimääräisiä ärsykeitä seiniltä, käytetään sermejä rajaamaan tilaa, kuulokkeiden käyttäminen on mahdollista ja lähtee tekemään rauhallisempaan tilaan
- lukemisen sujuvuuden ja luetuymmärtämisen kuntoutusta erityisopettajan toimesta 2h/vko:ssa

Käyttytymiseen ja sosiaalisiin tilanteisiin liittyvät oppimistavoitteet

X:llä ei ole käyttäytymiseen ja sosiaalisiin tilanteisiin liittyviä haasteita. Hänen vahvuutensa on sosiaaliset vuorovaikutustilanteet.

Keinot joilla tavoitteisiin pyritään

Yhteistyö huoltajien kanssa ja huoltajien tarjoama tuki. PVM

Puhelinkeskustelut äidin kanssa 20.8.2018 sekä viikottainen Wilmaviestittely

Oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden antama tuki ja eri toimijoiden vastuunjak

Oppilaan arvioinnissa käytettävät menetelmät, joiden avulla oppilas voi osoittaa osaamistaan hänelle sopivoin tavoin

Koetilanteissa X saa käyttää sanallista lisäämistä/kokeen tekemistä suullisesti /koulun aikuinen kirjoittaa vastaukset X:n sanelusta. Formatiivisen arvioinnin merkitys on X:n tapauksessa suuri. Hän pystyy osoittamaan osaamisensa esim. tehtävien arvioinnilla, tunti-osaamisella tai omien tehtävien portfolioilla.

Opetukseen osallistumisen edellyttämien perusopetuslain mukaisten tulkittamis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden, apuvälineiden ja kuntoutuspalveluid...
Apuvälineistä on käytössä äänikirjat ja selkotekstit

*Vahvuudet!

*Tavoitteet (oppiminen ja koulunkäynti)

Tässä selitetään, miten oppilasta tuetaan

Painopistealueet tähän, jos on käytössä

Tukitoimet yksilöidysti, näitä myös arvioidaan, myös tukiopetus

Tähän VOI LAITTAA erikseen tavoitteet, jos haasteita käytöksessä tai sosiaalisissa tilanteissa

Tukitoimet (VOI KIRJATA MYÖS YLÖS) eriteltyinä käytöksen ja sosiaalisten tilanteiden tukemiseen

Tärkeää: Osaamisen näyttäminen!!!

EDISTYMISEN SEURANTA JA ARVIOINTI

Arvio edistymisestä, tukitoimien toteutumisesta, sopivuudesta ja riittävydestä. Hyödynnä oppimiskeskustelulomake.

Oppilaan arvio

10.1.2019 Oppimiskeskustelu
*oppimisessa oli oppia enemmän englantia
*työskentelyssä yrittää parhaansa
*käyttäytymisessä muistaa viitata
Erittäin yrittää parhaansa -tavoite vaatii vielä harjoittelua. Toki siinäkin on jo syyslukukaudella Oppilas X edistynyt paljon.

Nämä samat tavoitteet jatkuvat kevätlukukaudelle.

Huoltajien arvio

10.1.2019
Huoltaja on samaa mieltä Oppilas X:n kanssa tavoitteiden saavuttamisesta. Tästä on hyvä jatkaa. Matematiikan oppiminen huolestuttaa. Läksyjen tekeminen ei oikein yksin suju.

Huom!

Tähän kirjataan arviointiasiat esim. oppimiskeskustelussa eli oppilaan omat tavoitteet

sekä TUEN RIITTÄVYDEN ARVIOINTI SYSLUKUKAUDEN LOPUKSI, myös tukiovetus!

Opettajan arvio, arviointitavat, pvm

Tukitoimien arviointi 20.12.2018
Arviointi tehty yhdessä Oppilas X:n opettajan kanssa.
- Tukiovetus matematiikan oppiaineessa ennakoivasti
-> Tukiovetus on auttanut X ja näin hän on pystynyt opiskelemaan 4.luokan vuosiluokkaistettujen tavoitteiden mukaisesti matematiikkaa ilman että otettaisiin käyttöön ydinsisältöjä.
- Ohjaajapalvelut toiminnanohjauksen keinoin toiminnan aloittamiseen erityisesti matematiikan ja englannin oppitunneilla
-> Ohjaajapalvelut ovat toteutuneet kohtalaisen säännöllisesti. Ohjaajapalveluja on ollut matematiikan tunneilla 2h/vko:ssa ja 1h/vko:ssa englannin tunneilla.
- Istumapaikka on luokan edessä
-> X hyötyy paljon siitä, että hän istuu opettajan lähetyillä. X ei aina muista seurata opettajan ohjeita, joten opettaja herättelemään useasti, kun X istuu lähellä.
- Tuentarpeen tyyntä X:n käytössä
-> X ei aina muista käyttää istuintunneilla, vaan antaa sen muiden käyttöön. Istuintunneilla ei ole merkittäviä tukitoimia.
- Opettajan / ohjaajan ohjauskeskustelut ja motivointi
-> Ohjauskeskustelujen merkitys on suuri. X tarvitsee päivittäistä motivointia erityisesti matematiikan oppimiseen. Eriyttäminen tehtävien määrässä on ollut hyvä keino lisätä motivaatiota.
- Toiminnallinen oppiminen
-> Kaikki toiminnallisuus auttaa X:ää motivoitumaan. Toiminnallisissa tehtävissä hän on oppinut parhaimmillaan.
- Oppimisympäristössä huomioidaan X:n tarkkaavaisuuden säätelyn vaikeudet. Yritetään karsia ylimääräisiä ärsykeitä seiniltä, käytetään sermejä rajaamaan tilaa, kuulokkeiden käyttäminen on mahdollista ja lähtee tekemään rauhallisempaan tilaan
-> Kuulosuojaimet ovat X:n käytössä aina tarvittaessa ja hän käyttääkin niitä usein erityisesti matematiikan tunneilla. Sermeistä X ei pidä, joten niitä ei ole käytetty.
- Lukemisen sujuvuuden ja luetunymmärtämisen kuntoutusta erityisopettajan toimesta 2h/vko:ssa
-> Eriysovetusta X on saanut lukemisen kuntoutukseen 1-2krt viikossa. Lukemisen sujuvuus on lisääntynyt selvästi.

Oppimiskeskustelu 11.1.2019

Oppimiskeskusteluun osallistuvat Testi Ope (lo), Oppilas x ja huoltaja X
Keskusteltiin oppilaan omien tavoitteiden lisäksi tukitoimien riittävydestä. Yllä tehty tukitoimien arviointi yhteistyössä oppilaan opettajan kanssa. Tukitoimet ovat riittävät. Matematiikan oppiminen on alkanut perhettä huolestuttamaan. Aloitetaan matematiikan tukiovetus kevätlukukaudella ennakoivasti ennen kokeita.

TAVOITTEIDEN JA TUKITOIMIEN ARVIOINTI KEVÄÄLLÄ, myös tukiovetuksen tarpeellisuuden arviointi.

Toteutumisen arviointipäivä	Arviointiin osallistuneet	Arvio edistymisestä	Arvio tukitoimien toteutumisesta, sopivuudesta ja riittävydestä (Oppilas, opettaja, huoltajat)
20.5.2019	huoltajat, Oppilas Xj	<p>Tavoitteet: - Viittaaminen oppitunneilla -> X muistaa viitata, kunhan häntä ajoittain muistuttaa. Oppitunneilla vastaaminen on ilman viittaamista on vähentynyt huomattavasti positiivisen palautejärjestelmän käyttöön oton jälkeen. - Annettujen tehtävien tekeminen niin hyvin kuin osaa -> Opettaja/koulunkäynninohjaajan laittamat merkit oppikirjan tehtäviin auttaa motivoitumaan ja suorittamaan tarvittavat tehtävät. Kun X on tehnyt sovitut tehtävät, hän saa lukea pulpettikirjaa tai piirrellä.</p>	<p>- Tukiovetus matematiikan oppimisen lisäämiseen -> Tukiovetus on auttanut X:ää vuosiluokkaistettujen tavoitteiden saavuttamisessa. X on saanut tukiovetusta kevätlukukaudella 12 kertaa. - Ohjaajapalvelut toiminnanohjauksen keinoin toiminnan aloittamiseen erityisesti matematiikan ja englannin oppitunneilla -> Avustajapalvelut on X:llä ollut käytössä syyslukukaudella matematiikan, ydin ja englannin oppitunneilla 4h/vko:ssa. Koulunkäynninohjaaja on tärkeässä asemassa oppitunneilla toiminnan aloittamisessa ja tarkkaavaisuuden suuntaamisessa opiskeltavaan asiaan. - Istumapaikka on luokan edessä - Tuentarpeen tyyntä X:llä käytössä -> Näillä tukitoimilla on vaikutusta tarkkaavaisuuden säätelyyn ja erityisesti istuinpaikka on tärkeä olla edessä opettajan lähellä. - Opettajan / ohjaajan ohjauskeskustelut ja motivointi -> matematiikan opiskelussa X tarvitsee motivointia - Toiminnallinen oppiminen motivoi X:ää -> X hyötyy toiminnallisesta oppimisesta. Hän pitää erityisesti liikunnan lisäämisestä oppitunteihin. Esi merkiksi matematiikan oppiminen ulkokoulussa on ollut motivoiva tapa oppia. - Oppimisympäristössä huomioidaan X:n tarkkaavaisuuden säätelyn vaikeudet -> yritetään karsia ylimääräisiä ärsykeitä seiniltä, käytetään sermejä rajaamaan tilaa, kuulokkeiden käyttäminen on mahdollista ja lähtee tekemään rauhallisempaan tilaan. X käyttää säännöllisesti kuulosuojaimia. - Lukemisen sujuvuuden ja luetunymmärtämisen kuntoutusta erityisopettajan toimesta 2h/vko:ssa -> Eriysovetusta X on saanut lukemisen kuntoutukseen 1-2krt viikossa. Luetunymmärtämisessä kuntoutus näkyy selvästi. Tuki on ollut tehostetussa tuessa riittävää ja tukitoimet ovat toteutuneet suunnitellusti.</p>

LAATIMISESSA ON HYÖDYNNETTY SEURAAVIA ASIAKIRJOJA

Tallenna tiedot

Peruuta

6.2.4 Pedagoginen selvitys

[+ Lisää uusi](#)

Luo uusi lomake *tai kopioi* jo aiemmin tehty pedagoginen selvitys/oppimissuunnitelma/HOJKS uudeksi pedagogiseksi selvitykseksi.

PERUSTIEDOT

Luokanvalvoja: Mikko Mainio-Ope

Opiskelija
Malli Elli Oppilas X

Luokka
5.Ik; tehostetun tuen riittävyyden arviointi

Syntymäaika:
Huoltajat:
Äiti X Osoite: Testinkitie 0, 000000 Testinki
Isä X Osoite: Testinkitie 0, 000000 Testinki

Lukuvuosi
2019-2020

Otsikointi selkeyttää Tuki-
välilehden näkymää!!
Kirjoita se luokan jälkeen.

ASIAKIRJA

Asiakirjalaji
Pedagoginen selvitys

***Asiakirjan laatimispäivä**
13.5.2018

***Tuen vaihe**
Tehostettu

Julkaisupäivä huoltajille
19.3.2020

Pedagogisen selvityksen kokoamisesta vastannut
Testi Tietäväinen

Oppilaan oppimisen etenemisestä selvityksen tehneet opettajat
Mikko Mainio-Ope
Taikku Taitava

Muut vastuuhenkilöt
Avustaja Alli

Selvitys oppilaan ja huoltajan kanssa tehdystä yhteistyöstä (päivämäärä)
Huoltaja X:n kanssa on keskustelut oppimissuunnitelman laatimisen yhteydessä 1.9.2019 ja oppimiskeskustelu 5.1.2020 sekä puhelin keskusteluissa 21.10.2019, 13.11.2019, 2.2.2020 tehostetun tuen riittävyydestä.

Tehostetusta/erityisestä tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta monialaisena yhteistyönä selvityksen antaneet (nimi ja tehtävänimike)
Monialainen ryhmä 7.5.2018 Aina Avullas (th), Mainio Merkki (lo) ja Testi Tietäväinen (eo); siirtyminen tehostettuun tukeen

Arvion erityisen tuen tarpeesta tehneet (nimet ja tehtävänimikkeet)

Vastuupettajan nimi sekä
asiakirjan laatimiseen osallistuneet
opettajat: Samalla kun lisää nimen,
annat kyseiselle henkilölle
käyttöoikeuden tähän asiakirjaan.

Huoltajien kanssa tehty yhteistyö!

Ptr, jonka esityksestä tehostettuun
tukeen siirryttiin

Ptr, jonka esityksestä erityiseen
tukeen siirryttiin, jos oppilas on
erityisessä tuessa

OPPIMINEN JA KOULUNKÄYNTI

Oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne oppilaan, huoltajan ja opetuksesta vastaavien opettajien ja oppilashuollon palvelujen näkökulmasta

Oppilaan näkökulma: X menestyy hyvin mielestään taito- ja taideaineissa, matikka on hankalaa, kavereita on paljon ja ryhmätöt kivoja, kokeissa auttaa, kun saa tehdä pidemmän ajan.
Huoltajien näkökulma: matematiikan oppiminen huolestuttaa, muuten omatoiminen oppilas.
Koulun näkökulma: Koulun käynti sujuu hyvin, matematiikan tavoitteiden painopistealueiden ydinsisällöt ovat olleet käytössä. Ydinsisältöjen tavoitteiden saavuttaminen on ollut haasteellista; matematiikan yksilöllistämisen tarvetta pitää pohtia.

Oppilas X:n vahvuudet ovat elämän ilo, sinnikkyys ja positiivisuus

Työskentelytaidot, toiminnanohjauksen haasteista johtuen, vaativat tukitoimia koulussa sekä kotona. Matematiikan oppimisen tukemisen riittävyys pitää ratkaista. Oppilas X hyötyy koulunkäynnin ohjauksen tukitoimista sekä rauhallisesta oppimisympäristöstä. Toiminnallinen oppiminen ja erityisesti matematiikan kuntoutus toiminnallisesti on tärkeää.

[oppimisympäristöstä](#), [toiminnallinen oppiminen ja erityisesti matematiikan kuntoutus toiminnallisesti on tärkeää](#).

Oppilaan saama tehostettu / erityinen tuki sekä arvio eri tukimuotojen vaikutuksista

Oman kotiluokan tukitoimet:

- Koulunkäynnin ohjaaja matematiikan oppitunneilla 3h/vko, toiminnanohjaus ja tarkkaavaisuuden säätely
- Oppimisympäristössä tarkkaavaisuuden haasteiden huomioinnattaminen (kuulosuojaimet),
- eriyttävät tehtävät; painopistealueiden ydinsisällöt
- rauhallinen työskentelypaikka luokan sivulla
- ohjauskustelut, motiivointi
- koulupäivän strukturointi

Tukiopetus:

- matematiikka, ennakkoiva tukiopetus ennen kokeita ja tilanteissa, jos X ei opi

Eriyisopetus:

- laaja-alaisen erityisopettajan opetusta (kuntoittava) matematiikassa 1h/vko

Oppilas X:n saama tuki ei ole riittävä. Tehostetun tuen tuki toimet eivät oppimisen näkökannalta ole olleet riittäviä. Oppilas X ei ole tavoittanut vuosiluokkaistettujen tavoitteiden painopistealueiden ydinsisältöjä, jotka on kirjattu oppimissuunnitelmaan.

Tämä kohta laaditaan yhteistyössä huoltajien ja oppilaan kanssa

Vahvuudet lähtökohdaksi!

Käytössä olevat tukitoimet kirjataan tarkasti tähän. Tukitoimien arviointi, riittääkö tehostettu tuki.

OPPILAAN SAAMA TUKI

Anna Toteutetut tukitoimet alkaen -kenttään päivämäärä ja paina Hae toimenpiteet -painiketta. Toteutetut tukitoimet -kenttään tuodaan oppilaan saamat tukitoimet antamastasi päivämäärästä alkaen.

Toteutetut tukitoimet alkaen

Hae toimenpiteet

Toteutetut tukitoimet

Monialaisena yhteistyönä laadittu arvio siitä, kuinka oppilasta tulisi jatkossa tukea (eriyttäminen, erityisopetus, pedagogiset ratkaisut, ohjaus, oppimisympäristö, avustaja)

Monialainen pedagoginen ryhmä 19.3.2020:

Testi Tietäväinen (eo)
Miikka Maimio-Ope (to)
Aine Avuilias (th)
Pasi Huippu-Psyyke (ps.)

Monialainen pedagoginen ryhmä esittää, että Oppilas X siirtyy erityiseen tukeen 1.4.2020 alkaen. Hänelle laaditaan HOJKS, johon kirjataan matematiikan yksilölliset tavoitteet. Matematiikan yksilöllistämisen on perusteltua kognitiivisten tutkimusten perusteella. Matematiikan oppimisen perustaa pitää tukea yksilöllisin tavoittein. Tukitoimina matematiikan oppimiseen ptr ehdottaa yksilöllisten tavoitteiden lisäksi, erityisopetuksen lisäämistä, neuropsykologista kuntoutusta sekä omissa kotiluokassa lisätukitoimien lisäämisen mahdollisuutta.

Oppiaineet

Perusteltu arvio oppimäärän yksilöllistämisestä (jokainen oppiaine erikseen)

Matematiikka MA

Matematiikan oppimisen vaikeuden vuoksi, oppiaine yksilöllistetään. Oppilas opiskelee vielä osittain 4. vuosiluokan oppiaineen tavoitteita.

Selvitysten perusteella tehty arvio oppilaan erityisen tuen tarpeesta

Oppilas tarvitsee erityistä tukea

Tähän ei haeta tukitoimia, koska ne on kirjattu oppimissuunnitelmaan/HOJKSiin. Tuki pitää olla kirjattu ja arvioitu pedagogiseen selvitykseen yläpuolella olevaan kohtaan.

Perusteet erityiseen tukeen siirtymiselle ja ehdotus tukemisen jatkosuunnitelmalle. Myös maksuttoman koulukyydin tarpeen selvitys tähän.

LAATIMISESSA ON HYÖDYNNETTY SEURAAVIA ASIAKIRJOJA (Asiakirjoja ei liitetä pedagogiseen selvitykseen)

Muun asiakirjan päiväys

Muut asiakirjat

Muut asiakirjat, lisätietoja

7.9.2016

Oppimisen kartoituksen tutkimukset

Testingin perhekeskus; Psyyke Mittari, psykolog

2.3.2020

Kognitiiviset tutkimukset

Neuropsykologi, Maukka Neuro

Päätös (rehtori/palvelupäällikkö)

Arvion perustelut/erityisen tuen päätöksessä päätetään, että

OPPILAAN JA HUOLTAJIEN KUULEMINEN ERITYISEN TUEN PÄÄTÖSTÄ VARTEN

Oppilaan ja huoltajien kommentit/perustelut (voi tarvittaessa jatkaa erillisellä liitteellä)

Huoltajat ja Oppilas X ovat samaa mieltä pedagogisen tukiryhmän kanssa erityisen tuen tarpeesta.

Koulukuljetus

Mikäli lapsenne tarvitsee koulukuljetuksen, kuljetusta tulee hakea erikseen kasvatuksen ja opetuksen hallintopalveluista. Hakemus tehdään Wilmassa kohdassa Hakemukset ja päätökset.

Rekisteröinti ja arkistointi

Tallenna tiedot Peruuta

Huoltajien ja oppilaan kuuleminen tähän! Huoltajia pitää kuulla aina pedagogiseen selvitykseen!

Huoltaja allekirjoituksen kohdassa (tulostusversiossa) myös ympyröi kantansa.

Pedagogiseen selvitykseen otetaan aina allekirjoitukset (tulee tulostusversiossa näkyviin). Pedagoginen selvitys ja hakemus erityisen tuen päätöksestä toimitetaan hyvinvointijohtajalle oman koulun rehtorin esityksestä.

6.2.5 HOJKS

PERUSTIEDOT

Luokanvalvoja: Ylläpito TunnusTeemu Puh: 050 352 3472

Opiskelija
Malli Elli

Lukuvuosi 2019-2020 Luokka 5.lk; arvioitu 31.5.2

Syntymäaika:
Huoltajat:
Äiti X Osoite: Testinkitie 0, 000000 Testinki
Isä X Osoite: Testinkitie 0, 000000 Testinki

Huoltajan laillinen edustaja:
-

Erityisen tuen päätös

*Erityisen tuen päätöspäivä 01.04.2020 *Päätöksen tekijä Tiina Hyvinhyvä-Johtaja, hyvinvointijohtaja

Opetuksen järjestäjä: Joensuu
Oppivelvollisuus alkanut: 16.08.2017

ASIAKIRJA

Asiakirjalaji HOJKS Asiakirja, selite Toiminnan ohjaus

*Asiakirjan laatimispäivä 3.4.2020 *Tuen valinta Erityinen ti

Julkaisupäivä huoltajille 03.04.2018

Laatimisesta vastannut opettaja ja muut laatimiseen osallistuneet vastuuhenkilöt

Testi Tietäväinen	+	-
Jane English	+	-
Kirsi Nuppineula-Tarikka	+	-
Mikko Mainio-Ope	+	-
Ope B	+	-

Muut laatimiseen osallistuneet vastuuhenkilöt

Alli Avustaja

Tähän myös arviointi-, päivityspäivämäärä

Otsikointi selkeyttää oppilaan tukivälilehteä; syy/oppiaine, miksi oppilas on erityisessä tuessa; jos on yksilöllistettyjä oppiaineita, ne näkyvät suoraan etusivun otsikossa

Vastuuopettajan nimi sekä muut laatimiseen osallistuneet opettajat. Samalla kun lisäät nimen, annat kyseiselle henkilölle käyttöoikeuden tähän asiakirjaan.

OPETUKSEN JA TUKITOIMIEN JÄRJESTÄMINEN

Ensisijainen syy HOJKSn laatimiselle (oppimäärän yksilöllistämisen, 11-vuotinen oppivelvollisuus, oppimisvaikeudet, muu mikä)

Matematiikan yksilöllistämisen, toiminnanohjauksen ja tarkkaavaisuuden haasteet

Oppimisvalmiudet ja vahvuudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet, (työskentelytaidot, sosiaaliset taidot, oppiaineet, oppimisympäristö, muut)

Oppilas X:n vahvuudet ovat sinnikkyys, toisten auttaminen ja kaveritaidot. Työskentelytaidot, toiminnanohjauksen haasteista johtuen, vaativat tukitoimia koulussa sekä kotona. Matematiikan oppimisen tukemisen riittävyys pitää ratkaista. Oppilas X hyötyy koulunkäynnin ohjaajan tukitoimista sekä rauhallisesta oppimisympäristöstä. Toiminnallinen oppiminen ja erityisesti matematiikan kuntoutus toiminnallisesti on tärkeää.

Oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin ja koulunkäyntiin liittyvät oppimistavoitteet

- tehtävien tekeminen ohjatusti sovittuun kohtaan
- avun pyytäminen, kun ei osaa

Oppiainekohtaiset tavoitteet: yksilöllistettyjen oppimäärän sisällöt ja tavoitteet, painoalueet/ydinisällöt niistä yleisen oppimäärän mukaan etenevistä oppiaineista, joissa

- matematiikan lukujonotaidot kokonaislukuluueella 0-100
- peruslaskutoimitukset lukualueella 0-100
- kertolaskujen osaaminen (2, 4, 5 ja 10 kertotaulut)
- allekkin kertominen
- jakolasku oppiminen: yhteys kertolaskuun

Oppilaan kehitykseen, motorisiin taitoihin, käyttäytymiseen ja sosiaalisiin tilanteisiin liittyvät tavoitteet

Oppiaineet

Vuosiviikkotuntimäärä

Yksilöllistetty

Matematiikka MA

4

Yksilöllistetty

Oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut: eriyttäminen, pedagogiset ratkaisut, opiskelustrategiat, työskentely- ja kommunikointitavat, oppimisympäristö, ohjaus, tukipetus, eriyttäminen

Oman kotiluokan tukitoimet:

- Koulunkäynnin ohjaaja matematiikan oppitunneilla 3h/vko, toiminnanohjaus ja tarkkaavaisuuden säätely
- Oppimisympäristössä tarkkaavaisuuden haasteiden huomioinnottaminen (kuulosuojaimet)
- eriyttävät tehtävät; yksilölliset tavoitteet
- rauhallinen työskentelypaikka luokan sivulla
- ohjauskeskustelut, motivointi
- koulupäivän strukturointi
- Suullisen kokeen mahdollisuus.
- koetilanteissa ope huolehtii, että X on ymmärtänyt ja huomannut kaikki tehtävät

Tukiopetus:

- matematiikka, ennakoiva tukipetus ennen kokeita ja tilanteissa, jos X ei opi

Eriyisopetus:

- laaja-alaisen erityisopettajan opetusta kaikilla koko luokan matematiikan oppitunneilla 3h/vko:ssa, ryhmitunneilla Oppilas X opiskelee omassa kotiluokassa
- Tarvittaessa erityisen tuen tukitoimet on käytössä kaikilla oppitunneilla. Erityisesti aikuisen ohjaus ja tarkkaavaisuuden sekä toiminnanohjauksen ylläpitäminen

Monialainen yhteistyö ja eri toimijoiden vastuualueet

Monialainen ryhmä 7.5.2018 Aina Avullas (th), Mainio Merkki (lo) ja Testi Tietäväinen (eo); siirtyminen tehostettuun tukeen

Yhteistyö oppilaan ja huoltajien kanssa, sekä huoltajien tarjoama tuki

Huoltajat auttavat päivittäin kotitehtävien teossa. Toiminnanohjauksen kuvien käyttöä harjoitellaan kotona. Kunhan kuvien käyttö tulee tutuksi, äiti on lupautunut tulemaan koululle näyttämään Mikko Mainio-OPelle kuvia. Mikko on lupautunut ottamaan kuvat myös luokassa käyttöön.

Opetusjärjestelyt (yhteistyöluokka ym.)

Oppilas x opiskelee kaikki oppiaineet pääsääntöisesti omassa kotiluokassa (5a). Tällä hetkellä erityisopetus tapahtuu laaja-alaisen opettajan toimesta.

Edistymisen seuranta ja arviointi (opettaja, oppilas, huoltajat)

Portfolioiden tekeminen taito- ja taideaineissa peda.netiin.

Jatkuvan arvioinnin toteuttaminen on tärkein arviointikeino matematiikan oppimisessa. Sanallinen koekuulustelu opittavasta asiasta matematiikasta.

Vahvuudet!!

Työskentelytaitojen ja koulunkäynnin tavoitteet

Oppiainekohtaiset tavoitteet (jos on yksilöllistetty/erityiset painopistealueet käytössä. Huom! Jokainen oppiaine pitää olla käsitelty ptr:ssä ja painopistealueet kokeiltu ennen yksilöllistämistä! Näitä arvioidaan 2.krt lukuvuodessa.

Tukeminen erityisessä tuessa, näitä arvioidaan 2.krt. lukuvuodessa, kirjaa myös tukiopetukset tähän!

Tähän kuvataan opetusjärjestelyt. Jos oppilas on pienryhmän oppilas, tähän kirjataan oppilaan yhteistyöluokka, mihin integroituu ja suunnitelma siitä.

Kirjaa tarvittaessa muut palvelut

MUUT PALVELUT

Eriyistä tukea koskevan päätöksen mukaisten palveluiden järjestäminen ja vastuualueet

Aamu ja iltapaivatoiminta

Koulukuljetusten järjestelyt

HOJKSIN SEURANTA JA ARVIOINTI

Arviointiajankohta

7.12.2020

15.5.2021

Arvio HOJKS:n tavoitteiden toteutumisesta

7.12.2020

- Tehtävien tekeminen ohjastui sovitun kohtaan Oppilas pystyy tekemään merkityt tehtävät
- avun pyytäminen, kun ei osaa, X pyytää nyt apua useimmiten, kun sitä tarvitsee

15.5.2021

TÄHÄN KEVÄÄN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI....

Oppilaan ja huoltajan kanssa tehtävä arviointi oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta

7.12.2020 Tukitoimien arviointi:

Oman kotiluokan tukitoimet:

- Koulunkäynnin ohjaaja matematiikan oppitunneilla 3h/vko, toiminnanohjaus ja tarkkaavaisuuden säätely
- >Koulunkäynnin ohjaaja on ollut 3h/vkossa matematiikan oppitunneilla, äidinkielen tunneilla 1h/vkossa. Lisäksi ajoittain ohjaupalveluja on ollut ylipäätös tunneilla.
- Oppimisympäristössä tarkkaavaisuuden haasteiden huomioinnin (kuulosuojaimet, eriyttävät tehtävät, yksilölliset tavoitteet
- rauhallinen työskentelypaikka luokan sivulla
- > luokassa oma paikka sivustalla on tärkeä. Ope ja ohjaaja pystyy ohjaamaan tarkkaavaisuutta ja toimintaa hyvin. Oppilas näkee helposti ohjeet taululta.
- ohjauskäytöstä, motivaatio
- > motivaation merkitys on vähentynyt yksilöllistämisen myötä
- koulupäivän strukturointi
- > käytössä jokaisella oppitunnilla
- Suullisen kokeen mahdollisuus,
- koetilanteissa ope huolehtii, että X on ymmärtänyt ja huomannut kaikki tehtävät
- >koetilanteen järjestelyt ovat tärkeitä. Nyt on pidetty pääasiassa teoreettisista kokeista ja matikassa on ollut käytössä pidempi aika ja aikuisen ohjaus.

Tukipetäminen

- matematiikka, ennalakoiva tukipetäminen ennen kokeita ja tilanteissa, jos X ei opi
- tukipetämiselle ei ole ollut tarvetta

Erityisopetus:

- leija-alaisen erityisopettajan opetusta kaikilla koko luokan matematiikan oppitunneilla 3h/vkossa, ryhmätunneilla Oppilas X opiskelee omassa kotiluokassa
- > eo-tunnit ovat toteutuneet suunnitellusti
- Tarvittaessa erityisen tuen tukitoimet on käytössä kaikilla oppitunneilla. Erityisesti aikuisen ohjaus ja tarkkaavaisuuden sekä toiminnanohjauksen ylläpitäminen

Huoltajat ovat tyytyväisiä yksilöllistettyihin tavoitteisiin matematiikassa. Erityisen tuen tukipalvelujen riittävyttä on syytä harkita 6.luokan alussa. Oppilas X pitää nyt enemmän matematiikasta ja on motivoituneempi. Matematiikan kuntoutusta odotellaan vielä.

15.5.2021

TÄHÄN TULISI KEVÄÄN HOJKS-ARVIOINTI TUKITOIMIEN OSALTA

Tähän kirjataan kaikki tavoitteet ja niiden arviointi sekä tukitoimien arviointi. **Lisää aina uusi arviointiajankohta.** Tuen arvioinnit vähintään kerran lukukaudessa (ennen syys- ja kevätlukukauden loppua). Yhteistyö huoltajien ja oppilaiden kanssa!

Kopio tavoitteet ja arvioi niiden toteutumista

Kopio tukitoimet ja arvioi niiden toteutumista

Oppilaan itsearviointi

Oppilaan itsearviointi

7.12.20 Oppilas osaa mielestään hyvin matematiikkaa. Tehtävät ovat helppoja nyt.
15.5.2021.....

Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskeltavien oppiaineiden arviointi suhteessa HOJKSissa määriteltyihin tavoitteisiin ja sisältöihin

7.12.2020: Tavoitteet ovat toteutuneet osittain.

- matematiikan lukujonotaidot kokonaisluokaluokaluella 0-100
- peruslaskutoimitukset lukualueella 0-100
- > Lukujonotaidot ja lukujen kymmenjärjestelmän ymmärtäminen on aluillaan. Apuvälineitä tarvitaan, että lukujonot hahmottuvat.
- kertotaulujen osaaminen (2, 4, 5 ja 10 kertotaulut)
- > Oppilas osaa kertotauluista 2 ja 5 ja 10 kertotaulut.
- allekkain kertominen
- >allekkain kertominen sujuu 2, 5 kertotauluilla
- jakolasku oppiminen; yhteys kertolaskuun
- > **jakolaskun laskeminen ei vielä onnistu**

15.5.2020 TAVOITTEIDEN ARVIOINTI TÄHÄN

Seuraava seuranta ja arviointi

7.12.2020 5.luokan keväällä

15.5.2021 Syksyllä 2020 6.lk uuden HOJKS:n laatiminen ja sen arviointi joulukuussa

Arviointiin osallistuneet

Äiti X ja Oppilas X, opettajat Mikko Mainio-Ope ja Testi Tietäväinen

- Oppilas ei tarvitse erityistä tukea, oppilaalle laaditaan pedagoginen selvitys erityisen tuen
- HOJKS vastaa oppilaan tuen tarvetta
- HOJKS tulee tarkistaa, jolloin laaditaan uusi HOJKS
- Erityisen tuen päätös tulee tarkistaa seuraavilta osin

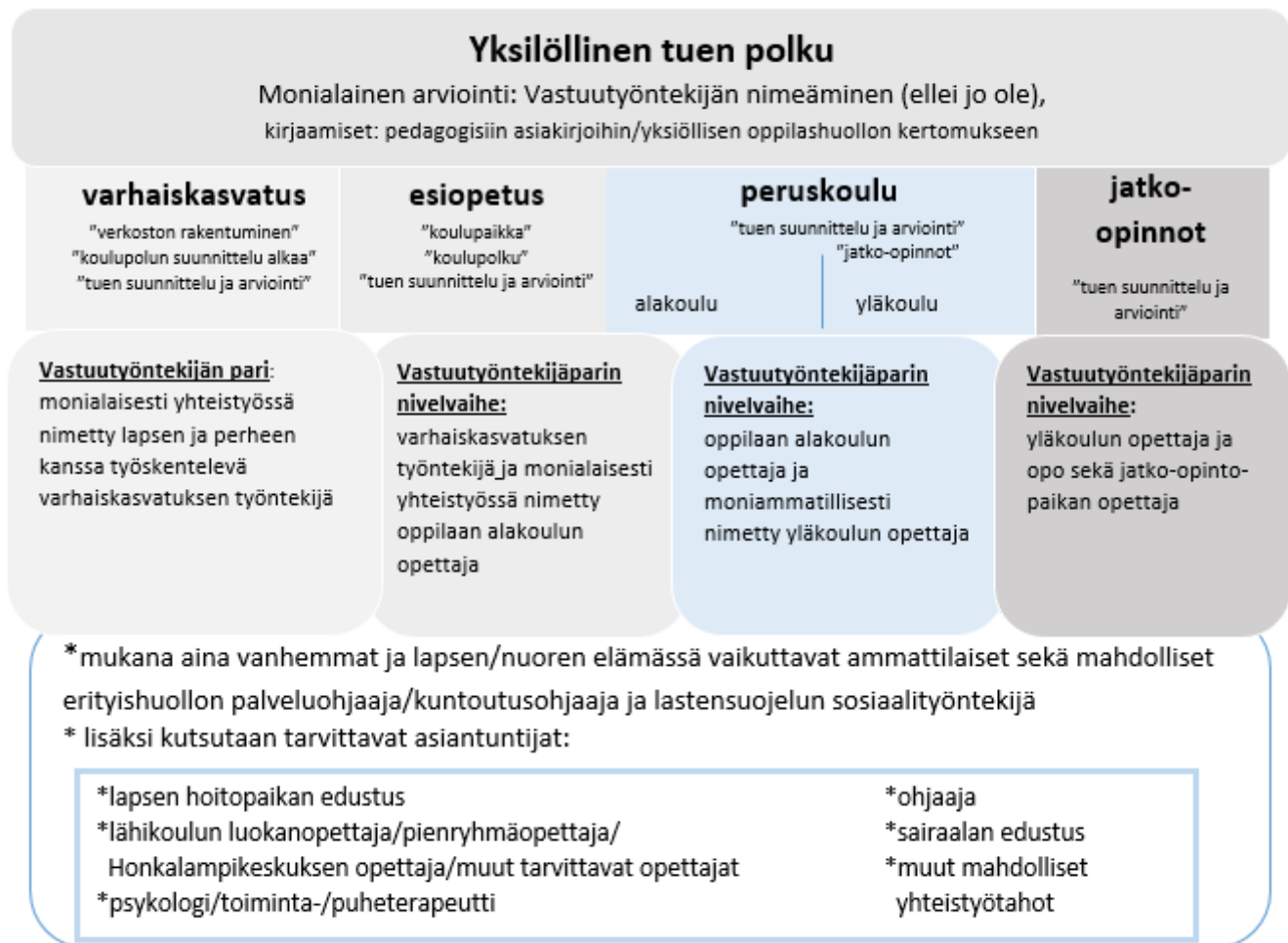
Rekisteröinti ja arkistointi

Tähän kopioidaan yksilölliset tavoitteet, ja arvioidaan niiden toteutumista

TALLENNA!

7 Monialainen verkostoyhteistyö; Yksilöllinen tuen polku

Vaativan erityisen tuen lapselle/nuorelle sekä joissakin diagnostisissa tilanteissa tarvitaan **säännöllistä monialaista verkostoyhteistyötä**. Verkostoyhteistyöllä suunnitellaan ja arvioidaan, mitä tukitoimia ja pedagogisia ratkaisuja lapsi/nuori tarvitsee hyvinvointinsa tueksi. Tukemisen ratkaisujen perusteella suunnitellaan oppilaalle varhaiskasvatus-, esiopetus- ja peruskoulupolku. Verkosto kokoontuu aina tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran vuodessa. Tiedon siirto tapahtuu saattaen nivelvaiheessa. Lapsen yksilöllinen tuen polku pohjautuu vahvasti [Siun Soten vastuuyöntekijämalliin](#).

Tuen riittävyden arviointi monialaisesti verkostopalaverissa voi tapahtua [Toimintakykyarvion](#) avulla.

<p>Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen oppimisympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> ➔ osallisuus ➔ esteettömyys osaamisen osoittamiseen ➔ sosiaalisen ympäristön suoja ja tuki 	<p>Pedagoginen ympäristö</p> <ul style="list-style-type: none"> ➔ oppimisen esteiden poistaminen ➔ oppimisen mahdollistaminen ➔ tarvittava tuki oppilaalle
---	---

8 Konsultaatiot

8.1 Siun Soten konsultatiivinen sairaalaopetus ja Vip-verkoston Vaativa konsultaatio

Osa lapsista ja nuorista tarvitsee oppimiseensa ja kuntoutumiseensa vaativaa moniammatillista tukea. Lähipalvelut eivät aina riitä turvaamaan kasvua, kehitystä, oppimista ja koulupolkua. Mikäli koulun tukipalvelut eivät tunnu riittävä ja tuen tarve jatkuu monipuolisen tuen käytöstä huolimatta, on mahdollista hyödyntää Joensuun Nepenmäen sairaalaopetuksen järjestämää erityisopetuksen konsultaatiopalvelua. Toisena mahdollisuutena on, että koulun erityisopettajat moniammatillisen pedagogisen ryhmän kanssa käydyn keskustelun jälkeen ottaa yhteyttä Vaativan erityisen tuen (Vaatu) toimijoiden konsultaatioon (pilotointi alkaa 2022).

Joensuun Nepenmäen hallinnoimaa erityisopetuksen konsultaatiopalvelu on Liperin kunnalle maksullista toimintaa, jota kannattaa ensisijaisesti hyödyntää erityisesti neurologisissa sekä psyykkisissä pulmissa. Konsultoitavien erityisopettajien yhteystiedot ja lisätietoa:

<https://www.joensuu.fi/documents/144181/3469060/Konsultatiivinen+sairalaopetus+Siunsoten+alueella.pdf/123a9d6b-e931-f5e6-1341-e6607000d8a1>

VIP-verkoston Vaativan konsultaation tarkoituksena on vahvistaa paikallista pedagogista osaamista ja tukea sekä monialaista yhteistyötä, ja löytää yhdessä oppilaan lähikoulun kanssa ratkaisuja lapsen tai nuoren erityisen vaativiin tilanteisiin. Nämä voivat liittyä esimerkiksi psyykkisiin pulmiin, moni- ja vaikeavammaisuuteen, kehitysvammaisuuteen, autismikirjoon tai muihin neuropsykologisiin häiriöihin. Vaativa konsultaatio on Vaatu-toimijoiden yhdessä tuottama maksullinen moniammatillinen konsultaatiopalvelu varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen järjestämisen tueksi erityisen vaativissa oppimisen ja koulunkäynnin tilanteissa. Vaatu-toimijat ovat Elmeri-koulut, Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri, sairaalaopetus ja Valtion koulukotikoulu (esittelyvideot: <https://vip-verkosto.fi/vaativa-konsultaatio/vaatu-toimijat/>)

Vaatu-konsultaatio on maksullista toimintaa, josta lisätietoja: <https://vip-verkosto.fi/vaativan-tuen-konsultaatiopalvelu/>

8.2 Honkalammen koulun osaamiskeskus inklusiivisen varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tukena

Liperin kunta on saanut valtion erityisavustuksen vaativan erityisen tuen, ennaltaehkäisevien toimintamallien ja varhaisen tuen kehittämiseen inklusiivisissa toimintaympäristöissä. Hankkeessa ovat mukana Outokumpu, Heinävesi ja Liperi. Tavoitteena on inklusiivista varhaiskasvatusta ja perusopetusta tukeva konsultaatiomalli, jolla Honkalammen koulun osaamista ja asiantuntemusta saadaan kohdennettua koulujen tarpeisiin. Konsultaatiomallin avulla saadaan tuettua lähipalveluperiaatteen toteutumista ja lasten tuen tarpeisiin pystytään vastaamaan nopeammin ja varhaisemmassa vaiheessa. Tavoitteena on lapsen toimintakyvyn ja osallistumisen vahvistaminen omassa ryhmässään.

Osaamista kehitetään ja vahvistetaan koulutusten ja yksiköiden välisen kehittämistyön avulla. Inklusiivisen kasvatuksen ja koulutuksen periaatteiden toteutumista tarkastellaan ja kehitetään yksikkö- ja tiimitasoisesti. Honkalammen koulun henkilöstön, koulujen ja varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamista jaetaan yhteisen tukitiimimallin avulla. VIP-yhteistyön mallit otetaan käyttöön. Tuen polut kuvataan ja tehdään näkyväksi. Tietoisuutta lisätään inklusiivisista päätävillä tahoille ja johtajille. Lähtökohtana on ennaltaehkäisevä työ. Hankkeeseen rekrytoidaan erityisopettaja, joka koordinoi hanketta.

Yli hallintorajojen tapahtuvaa yhteistyötä ja kehittämistä edistetään pedagogisissa tukitiimeissä, jotka koostuvat varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen opettajista. Tukitiimeissä käydään keskustelua inklusiivisen pedagogiikan arvopohjasta ja siitä mistä osa-alueista inklusiivisuus koostuu. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen jatkumoa kehitetään yhteistyössä Liperin Tuen käsikirjan mukaisesti. Erityisesti vaativan erityisen tuen näkökulmasta suunnitellaan saumaton jatkumo varhaiskasvatuksesta perusopetukseen. Koko tuen tiimi on lapsen ja perheen käytettävissä jatkumon kaikissa vaiheissa.

Hankkeen tavoitteena on luoda resursointi- ja rahoitusmalli, jolla voidaan vastata seudulliseen konsultoivan tuen tarpeeseen varhaiskasvatuksessa ja kouluissa. Tavoitteena on saattaen siirtäminen jaksomutoisesta tuen jaksosta lähikouluun. Lapsen kanssa siirretään saattaen myös toimivat käytänteet, yhteistyön malli ja toimintakykyä vahvistavat tekijät lähikouluun.

9 Oppimisen ja tukemisen sanasto

Äännetietoisuus = fonologinen tietoisuus on kykyä kääntää huomio sanojen merkityksestä sanoissa esiintyviin äänneisiin. Äännetietoisuus on kehittyvä taito. Leikki-ikäinen kykenee yleensä tunnistamaan tavun kokoisen äänne-elementin annetuista sanoista (Esimerkki: Missä sanassa kuuluu ääni /ju/: talo- juna - keinu). Esikouluikäinen pystyy jo yleensä tunnistamaan äänne-elementin annetuista sanoista (Esimerkki: Missä sanassa kuuluu ääni /l/: talo- juna - keinu).

Autismin kirjo = Autismikirjon häiriö on aivojen neurobiologinen kehityshäiriö, joka vaikuttaa siihen, miten henkilö viestii ja on vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, sekä siihen, miten hän aistii ja kokee ympäröivän maailman. Autismikirjon oireyhtymä ilmenee jokaisella kirjon henkilöllä yksilöllisesti, ja sen aiheuttamat toimintarajoitteet ovat myös yksilöllisiä ja vaihtelevia.

Erityisopetuksen Joustoluokkamalli = Esimerkiksi Ylämyllyn koulussa oppilaiden tukemisen malli, jossa yhtä luokkaa varten on yksi erityisluokanopettaja ja 1–3 koulunkäynnin ohjaajaa. Oppilaita tuetaan kaikilla tuenportilla joustoluokkamallissa samanaikaisopetuksella, yksilö-, pienryhmä- tai kokoaikaisella erityisopetuksella.

Erityisopetuksen tupa = Viinijärven koulussa käytössä oleva erityisopetuksen toteuttamisen inklusiivinen oppimisympäristö, jossa kaksi erityisopettajaa vastaa esiopetuksen ja 1.–6.-luokkien erityisopetuksesta joustavasti yhteisopettajuudessa. Toisen erityisopettajan päävastuulla on esi- ja alkuopetuksen erityisopetus ja toisen erityisluokanopettajan vastuualue on 3.-6-luokkien erityisopetus. Välillä tuvassa työskentelee myös koulunkäynnin ohjaajia. Oppilaita tuetaan kaikilla tuenportilla samanaikaisopetuksella, yksilö-, pienryhmä- tai kokoaikaisella erityisopetuksella.

Erityisen tuen päätös = Erityinen tuki on vahvin tukimuoto, jota voidaan antaa vain erityisen tuen päätöksellä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään lapsen oikeusturvan ja opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat (kuten lapsen pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut). Myös oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Erityisen tuen päätös tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen ja ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä sekä aina lapsen tuen tarpeen muuttuessa. Pedagoginen selvitys, joka käsitellään PTR:ssä, edeltää aina erityisen tuen päätöstä.

Erityiset painopistealueiden tavoitteet = Oppilaalla on oikeus saada oppimiseensa tukea, kuten tukiopetusta, osaaikaisista erityisopetusta, eriyttämistä. Elleivät muut tukikeinot riittää, tehostetun tuen oppimissuunnitelmassa voidaan määrittellä opiskelun erityiset painoalueet. Nämä ovat opetussuunnitelmassa mainittuja oppilaan oman vuosiluokan

keskeisiä sisältöjä. Ne eivät voi olla esimerkiksi alempien vuosiluokkien tavoitteita. Jos painopistealueiden tavoitteet otetaan käyttöön, pitää ne kirjata oppimissuunnitelmaan.

Erityisopetuksen pienluokka = Kokoaikaisen erityisopetuksen tarpeeseen tarkoitettu luokka. Jokaiselle pienluokkaan nimetyille oppilaalle on HOJKSiin määritelty Oppimisympäristö -kohtaan yhteistyöluokka, johon oppilas kykyjensä mukaan integroituu. Integraatiomahdollisuudet suunnitellaan yhteistyössä huoltajan, aineen-/luokanopettajan ja tarvittaessa koulunkäynninohjaajan kanssa ja ne arvioidaan oppilaan HOJKSissa. Pienluokkia Liperin kunnassa on Ylämyllyn koulussa.

HOJKS = Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma laaditaan oppilaalle yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa, kun oppilas on siirretty erityiseen tukeen. Se tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa.

Inklusio = Kaikki oppilaat käyvät koulua yhdessä. Opetus on järjestetty oppilaiden yksilöllisten edellytysten mukaisesti. Inklusio pyrkii purkamaan osallistumisen ja oppimisen esteitä.

Integrointi = Integraatio on askel inklusioon. Integraatiossa esim. erityisen tuen oppilas integroidaan tietyissä oppiaineissa perusopetuksen ryhmään. Se voi toimia myös toiseen suuntaan.

Jopo = joustava perusopetus on toiminnallinen ja työelämäpainotteinen tapa suorittaa peruskoulun kahdeksas ja/tai yhdeksäs vuosiluokka. Opetuksessa noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja tuntijakoa ja se on nimenomaan **yleisopetuksen tukikeino** oppilaille, joilla on vaikeuksia opiskella ja tuoda osaamistaan esiin isossa ryhmässä ja perinteisiä opetusmenetelmiä käytettäessä.

Joustava esi- ja alkuopetus sekä alkuluokkatoiminta = Joustava esi- ja alkuopetus sekä alkuluokkatoiminta ovat esi- ja alkuopetuksen suunniteltua päivittäistä, viikoittaista tai jaksottaista työskentelyä yhteisessä oppimisympäristössä. Esi- ja alkuopetuksen lapsiryhmät toimivat pienryhminä, joissa työskentelevät yhteistyössä esiopettaja ja luokanopettaja, tarvittaessa lastenhoitaja ja/tai koulunkäynnin ohjaaja ja osan aikaa erityisopettaja. Alkuluokkatoiminta on Liperin kunnan pysyvä toimintamalli, joka toimii tällä hetkellä Viinijärvellä. Alkuluokkatoiminnan lisäksi toteutetaan toimintakulttuuriin mukaista joustavaa esi- ja alkuopetusta.

Kehitysvamma = Kehitysvammaisuus tarkoittaa vaikeutta oppia ja ymmärtää uusia asioita. Kehitysvammaisuuden vaikutus yksilön elämään vaihtelee paljon. Kehitysvamma voi olla lievä, jolloin henkilö tulee toimeen melko itsenäisesti ja tarvitsee tukea vain joillakin elämänalueilla. Vaikeasti kehitysvammainen ihminen tarvitsee jatkuvaa tukea. Kaikilla ihmisillä on kuitenkin myös erilaisia vahvuuksia ja kykyjä. Jokaisella on mahdollisuus kehittyä ja oppia uutta oikeanlaisen tuen avulla. Kehitysvammaa voidaan luokitella usealla eri tavoin, yksi luokittelutapa on luokitella kehitysvammaisuuden asteen mukaisesti lievästä syvään kehitysvammaisuuteen. Tarkka luokittelu on kuitenkin haasteellista, koska jokainen ihminen on yksilö ja meillä jokaisella on omat haasteemme elämässä.

Lukivaikeus = Selkeästi havaittava lukemisen ja/tai kirjoittamisen vaikeus, joka ei johdu oppimismahdollisuuksien (opetuksen tai tuen) puutteista tai yleisistä kehityksellisistä pulmista.

Monialainen pedagoginen tukiryhmä (PTR) = Kun oppilaan käytös tai oppiminen huolestuttaa, kokoontuu monialainen pedagoginen tukiryhmä. PTR:ssä tarkastellaan myös pedagogisten arvion tai selvityksen perusteella oppilaan tuen vahventamista tai yksilöllistämistä ja tehdä siitä esityksen hyvinvointikoordinaattori-rehtorille, varhaiskasvatuksessa hyvinvoinninvastaava-varhaiskasvatusjohtajalle tai erityisen tuen päätöksen voimassa ollessa oman koulun päätöksestä vastaavalle henkilölle.

Monialaisuus = Tarkoittaa moniammatillisuutta. Moniammatillisuuden toteutumiseksi tähän käsittelyyn osallistuu aina muitakin tuen ammattihenkilöitä kuin opettajia tai rehtori. Moniammatillisuuden kriteeri toteutuu silloin, kun

asian käsittelyyn osallistuu opetushenkilöstön lisäksi käsiteltävän asian mukaan kouluterveydenhuoltoa ja/tai psykologi- ja/tai kuraattoripalveluja edustavia jäseniä.

Nimeämisvaikeus = Nimeämisvaikeudella tarkoitetaan erityistä vaikeutta palauttaa mieleen kielellisiä nimikkeitä, esimerkiksi esineiden tai värien nimiä. Kyseessä ei kuitenkaan ole sanavaraston ongelma. Nimeämisvaikeudessa ongelmia voi olla nimeämisen tarkkuudessa, nopeudessa tai molemmissa.

Oppilashuolto = Kokonaisvaltainen päivittäinen oppilaiden hyvinvoinnista huolehtiminen ja turvaaminen, joka kuuluu jokaiselle koulussa toimivalle aikuiselle. Se on siis oppilaan hyvän oppimisen, psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa kouluyhteisössä. Sen avulla turvataan varhainen tuki sitä tarvitseville, edistetään oppilaan osallisuutta sekä ehkäistään ongelmien syntymistä. Oppilashuollon tulee edistää myös koko yhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä, turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja koulun välistä yhteistyötä.

Oppilashuoltoryhmä (OHR) = Moniammatillinen työryhmä, joka koordinoi ja kehittää oppilashuoltotyötä koulussa.

Oppimissuunnitelma = Laaditaan oppilaalle yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajiensa kanssa, kun oppilas siirretään tehostettuun tukeen. Liperissä kaikki tuen suunnittelu ja arviointi tapahtuu oppimissuunnitelmaan. Voidaan laatia myös yleisen tuen vaiheessa.

Oppimisympäristö = Fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen sekä pedagoginen oppimisympäristö. Oppimisympäristö voidaan ajatella myös perinteisen lisäksi laajemmin.

Rajoittavat ja mahdollistavat tekijät:

- 1) fyysinen: koulurakennus, koululuokka välineineen, huonekalut, valaistus
- 2) teknologinen: kynä, kumi, vihko, liitutaulu, tietokone, verkkopohjainen oppimisalusta jne.

Suunnitellut tekijät:

- 1) pedagoginen: kasvatukselliset ja opetukselliset periaatteet
- 2) didaktinen: opetuskäytännöt ja -menetelmät

Interpersoonalliset tekijät:

- 1) sosiaalinen: luokkatoverit, opettajat, vanhemmat, kaverit, sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutukset
- 2) kulttuurinen: koulun vakiintuneet toimintatavat, oppijoiden toimintatavat, kulttuuri ja piilokulttuuri

Intrapersonalliset tekijät:

- 1) kognitiivinen: oppijan tai opettajan tiedot ja taidot
- 2) affektiivinen: motivaatio, tavoitteet, viireys, tunnetila

Osa-aikainen erityisopetus = Tuetaan oppilaan selviytymistä omassa perusopetuksen ryhmässä. Annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena oppituntien aikana. Opetuksen antaa erityisopettaja.

Pedagoginen arvio = Pedagoginen asiakirja, joka laaditaan, kun oppilas siirretään yleisestä tuesta tehostettuun tukeen tai päinvastoin.

Pedagoginen selvitys = Pedagoginen asiakirja, joka laaditaan, kun oppilas siirretään tehostetusta tuesta erityiseen tukeen tai päinvastoin. Se laaditaan myös kaikille erityisen tuen oppilaille 2. lk:n ja 6. lk:n keväällä sekä aina, kun uusi oppiaine yksilöllistetään. Selvitys käsitellään monialaisessa pedagogisessa ryhmässä (PTR), ja siihen pyydetään aina huoltajan allekirjoitus.

Pidennetty oppivelvollisuus = Jos lapsella ei ole vammaisuuden tai sairauden perusteella mahdollista saavuttaa perusopetuksen tavoitteita yhdeksässä vuodessa, hänellä on oikeus pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset

sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Kaikki näkö- tai kuulovammaiset, esimerkiksi kuulokojeita käyttävät eivät automaattisesti kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Lievissä ja jopa keskivaikeissa kuulovammoissa, joissa koulunkäynti usein sujuu hyvin tukitoimien avulla tai joissakin tapauksissa lähes ilman tukitoimia ja oppilas tulee selviytymään perusopetuksen tavoitteista yhdeksässä vuodessa, ei päätös aina ole tarpeellinen. Lievä kehitysvamma ei kuulu automaattisesti pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, vaan on selvitettävä, liittyykö siihen muita opiskelua hankaloittavia vaikeuksia, jolloin se voi harkinnanvaraisesti olla perusteena pidennettyyn oppivelvollisuuteen siirtymiseen.

Pidennetyn oppivelvollisuuden päätös tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkua. Mikäli todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös siirtymisestä pidennetyn oppivelvollisuuden piiristä yleisen oppivelvollisuuden piiriin. Siirtyminen pidennetyn oppivelvollisuuden piiristä yleisen oppivelvollisuuden piiriin edellyttää pedagogisen selvityksen laatimisen ja uuden erityisen tuen päätöksen tekemisen, jonka jälkeen oppilas joko jatkaa erityisessä tuessa tai siirtyy tehostettuun tukeen. Kun pidennetystä oppivelvollisuudesta siirrytään yleiseen oppivelvollisuuteen, ei tarvita koulun ulkopuolista asiantuntijalausuntoa.

Jos pidennetyn oppivelvollisuuden ja samalla erityisen tuen päätös on jäänyt tekemättä tai oppilaan tilanne muuttuu esi- tai perusopetuksen aikana, voidaan päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdä myöhemminkin. Tällöin oppivelvollisuus ei enää voi pidentyä, mutta päätös vaikuttaa oppilaan opetusryhmän kokoon ja voi vaikuttaa opetettaviin aineisiin (oppiainejakoinen opetus/ opetus toiminta-alueittain.)

Positiivinen pedagogiikka = Huomaa hyvä! Vahvuusperustaista pedagogiikkaa, tehdään lasten vahvuudet näkyväksi.

Puheopetus = Tavoitteena oppilaan yleisen kielellisen kehityksen edistäminen sekä äännevirheiden ja puhehäiriöiden korjaaminen.

Samanaikaisopetus = Työtapo, jossa ryhmää opettaa kaksi tai useampia opettajia.

Toiminnanohjauksen haasteet = Toiminnanohjauksella tarkoitetaan kykyä säädellä toimintaa tilanteen vaatimusten mukaisesti. Toiminnanohjauksen osa-alueita ovat aloitteellisuus, käyttäytymisen säätely, vaihtaminen, suunnittelu, organisointikyky, itsetarkkailu, tunteiden säätely ja työmuisti. Haasteet voivat esiintyä esim. siten, että oppilaalla on suuria vaikeuksia päästä työskentelyssään alkuun, vaihtaa tehtävätyypistä toiseen, suunnitella toimintaansa tai työskennellä suunnitelmansa pohjalta.

Tukiopetus = Lakisääteinen oppimisen tuki, johon kaikilla oppilailla on oikeus. Ensimmäisiä tukimuotoja, jos huoli oppimisessa herää. Kaikissa tuen vaiheissa väliaikainen tuki oppilaalle, jos oppilaalla on pulmia oppimisessaan. Tukiopetus voi olla myös ennakoivaa tukiopetusta. Tehostetun tuen vaiheessa tukiopetuksen merkitys korostuu. Tukiopetusta jatketaan tarvittaessa myös erityisen tuen vaiheessa.

Varhaiskasvatuksen erityisopetus = Ryhmämuotoista tukea yksiköllisistä tarpeista lähtien, konsultoivaa tukea kasvattajille

Vasu= Varhaiskasvatussuunnitelma; valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, normiluoteinen asiakirja, joka ohjaa toimintaa. Liperin varhaiskasvatussuunnitelmassa linjataan paikallisen varhaiskasvatuksen erityispiirteet. Jokaiselle lapselle tehdään oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, jota päivitetään ja arvioidaan eheytvästi.

Vuosiluokkaistetut tavoitteet = Ops:ssa on korvattu entiset yleisopetuksen tavoitteet usein sanalla vuosiluokkaistetut tavoitteet.

Yhteisöllinen monialainen oppilashuoltoryhmä = On ennalta ehkäisevää koko koulu yhteisön henkilökuntaa, huoltajia, monialaisia yhteistyökumppania koskevaa työtä. Muistiot ovat julkisia.

Yhteisopettajuus = Yhteisopettajuus tarkoittaa sitä, että kaksi opettajaa luotsaa yhdessä samaa luokkaa ja osallistuvat tasapuolisesti opetuksen suunnitteluun, toteutukseen, arviointiin ja työnjakoon. Yhteisopettajuuden avulla voidaan helpommin vastata oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin.

Yksilökohtainen oppilashuolto ja yksilökohtainen monialainen oppilashuoltoryhmä = Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina vapaaehtoisuuteen ja edellyttää oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumusta. Suostumus tarvitaan myös monialaisen asiantuntijaryhmän kokoamiseen. Yksilökohtaiseen oppilashuoltoon kuuluvat kouluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut ja monialaisen asiantuntijaryhmän tuki. Jokaisen ryhmän koostumuksen päättää huoltaja/oppilas. Yksilökohtainen monialainen oppilashuoltoryhmä kootaan, jos jollakulla koulun henkilökunnalla herää huoli lapsen/oppilaan fyysisestä, psyykkisestä ja/tai sosiaalisesta hyvinvoinnista.

Yksilöllistetty oppimäärä/yksilölliset tavoitteet = Jos oppilas ei pysty saavuttamaan annetusta tuesta huolimatta edes oppiaineen erityiseen painopistealueen liittyviä tavoitteita, voidaan oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Oppimäärää ei voida yksilöllistää ilman erityisen tuen päätöstä. Päätöstä on edeltänyt pedagoginen selvitys, jossa on selvitetty oppilaan tukeminen ja tuen riittämättömyys. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet, keskeiset sisällöt, edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan HOJKSissa. Todistukseen oppiaineen kohdalle merkitään tähti (*), joka kertoo yksilöllistetystä oppimäärästä.

Yleinen tuki = Laadukas opetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin on jokaisen oppilaan oikeus. Yleisen tuen vaiheessa oppimisessa ja koulunkäynnissä ilmeneviin tuen tarpeisiin vastataan mm. oppimisympäristön muokkauksella, opetusta eriyttämällä, joustavilla opetusjärjestelyillä, tukiopetuksella ja osa-aikaisella erityisopetuksella. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi lapsen oppimista tulee arvioida jatkuvasti ja aloittaa tuen antaminen riittävän varhain. Näin ehkäistään vaikeuksien syvenemistä ja pitkäaikaisvaikutuksia. Liperin kunnassa yleisen tuen antaminen kirjataan Wilman tuki-lehdelle tukitoimiin ajanjaksoittain.

Lähteet

Autismi- ja Aspergerliitto

Edu.fi. http://www.edu.fi/erityinen_tuki/yhteinen_koulu_kaikille

Haastava nuori ja koulunkäynti –opas opettajalle, <http://kalliomaa.net/opas/toiminnanohjauksen-vaikeudet.html>

Kehitysvammaliitto, kehitysvammaliitto.fi

Laakso, P., Pihlaja, P. & Laakkonen, E. 2020. Inklusiivisen pedagogiikan johtaminen varhaiskasvatuksessa. *Journal of Early Childhood Education Research* 9(2), 373–398.

Liperin kunnan laaja hyvinvointikertomus 2017–2020.

http://www.liperi.fi/fi/document.cfm?doc=show&doc_id=6343

Liperin kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2019–2022.

<https://www.liperi.fi/documents/90255/569542/Lasten+ja+nuorten+hyvinvointisuunnitelma.pdf/8c35538a-c47e-a1bd-cb99-e51135d905f6>

Liperin kunnan Laaja hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma – Hyvän mielen asiakirja 2021–2024

<http://dynastyjulkaisu.pohjoiskarjala.net/liperi/kokous/2021162-10-8891.PDF>

Lukimat, <http://www.lukimat.fi/sanasto/lukimat-sanasto>

Opetushallitus. Säädökset ja perusteet. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/esiopetus

Opetushallitus. Säädökset ja ohjeet. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet

Opetushallitus. Säädökset ja ohjeet. Perusopetuksen ja opetussuunnitelman perusteet 2014.
http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/perusopetus

Opetushallitus. Opiskeluhoillon kokonaisuus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto>

Oppimisen tuki varhaislapsuudesta toisen asteen siirtymään: tasa-arvon toteutuminen ja kehittämistarpeet.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161062/55-2018-Oppimisen_tuki_loppuraportti_27.9.pdf

Oppimisympäristö. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Oppimisymp%C3%A4rist%C3%B6>

Vaativan erityinen tuki esi- ja perusopetuksessa. Kehittämissryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:34. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80629/OKM_34_2017.pdf

Varhaiskasvatuksen pedagogisten tukitoimien paketti. <http://www.erjasandberg.eu/adhd/varhaiskasvatuksen-pedagogisten-tukitoimien-paketti/>

Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta. <http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus>

Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta. <http://verneri.net/yleis/siirtyma-kouluun>

Toimitetaan liitteineen päätöksen tekijälle

Sukunimi, etunimi	Henkilötunnus
Yksikkö (esiopetus/koulu):	ryhmä/lk:
Erityisen tuen aloittaminen/tarkistaminen ☐ erityisen tuen aloittaminen esiopetuksessa/koulussa ☐ oppiaineen/oppiaineiden yksilöllistäminen ☐ pidennetyn oppivelvollisuuden aloitus: ____ . ____ .20 ____ ☐ pidennetyn oppivelvollisuuden purkaminen: ☐ yksilöllistäminen lopetetaan seuraavissa oppiaineissa: ☐	Erityisen tuen päätöksen ☐ vahvistaminen kuntaan muuttavalla oppilaalla ☐ tarkistaminen kouluun siirryttäessä, 2.lk:n jälkeen ja ennen 7.lk Esitys erityisen tuen lopettamisesta ☐ erityinen tuki lopetetaan ja siirrytään tehostettuun tukeen
Opetusjärjestelyt koulussa, pääsääntöinen opetusryhmä ☐ yleisopetuksen luokassa, tukena erityisopetuksen joustavat järjestelyt ☐ osittain yleisopetuksen luokassa ja erityisopetuksen pienryhmissä ☐ suurimmaksi osaksi erityisopetuksen pienryhmässä ja oppilaalle nimetään yleisopetukseen yhteistyöluokka	Opetussuunnitelma ☐ yleisopetuksen tavoitteet ☐ yksilöllistetyt tavoitteet: ☐ ☐ toiminta-alueittain opiskelu
Muu opetuksen poikkeava järjestäminen (PoL §18) ☐ erityiset opetusjärjestelyt ☐ VSOP ☐ vapauttaminen oppiaineen opiskelusta ☐ opetuksen järjestäminen poiketen oppiaineista	Muut tehtävät päätökset ☐ koulukuljetuspäätös ____ . ____ .20 ____ <i>kirjaa perusteluihin (mistä mihin, syyt, mille ajalle)</i> ☐ muu, mikä? ☐
Tulkitsemis- ja avustajapalvelut ☐ tulkitsemispalvelut ☐ avustajapalvelut ☐ muut palvelut: ☐	
Perustelut: (miksi, tarvittaessa mille ajalle) 	
Pedagogisen monialaisen ryhmän käsittelypäivämäärä: ☐ Esitys erityisen tuen aloittaminen / lopettaminen / jatkuminen alkaen: ☐	
Huoltajien kanta (esiopetus) ____ . ____ .20 ____ 	Huoltajien kanta (perusopetus) ☐ myönteinen ☐ kielteinen Oppilaan kanta ☐ myönteinen ☐ kielteinen
Päiväys ja yksikön esihenkilön allekirjoitus ja nimenselvennys 	

- Liitteet:
-
- koulun/esiopetuksen pedagoginen arvio/selvitys oltava AINA
-
-
- asiantuntijalausunto tarvittaessa
-
-
- muu

Salassa pidettävä, Julkl 24 §:n 1 mom. 25 k.

Varhaiskasvatuksen rakenteellisen tuen arvioinnin ohjeistus

Rakenteellista tukea suunniteltaessa tulisi tarkastella tukea useasta näkökulmasta lasten yhtäläisten oikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden, syrjimättömyyden, moninaisuuden arvostamisen, sosiaalisen osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseksi. Tuen rakenteellisilla ratkaisuilla tarkoitetaan tuen toteuttamiseen liittyvää osaamisen vahvistamista, henkilöstömitoitukseen ja ryhmärakenteeseen liittyviä ratkaisuja, tulkitsemis- ja avustamispalveluita, apuvälineiden käyttöä, pien- tai erityisryhmää tai muuta tarvittavaa ryhmämuotoa. Kokonaisarvio päätösten teon tueksi tulisi muodostua alla kuvattujen näkökulmien pohjalta. Tavoitteena on yksiköiden ja ryhmien välinen tasapuolinen arviointi, kun havaitaan tarvetta mahdolliselle rakenteelliselle tuelle. Tämä työväline on tarkoitettu varhaiskasvatuksen johtajille ja päälliköille sekä muille rakenteellisesta tuesta päättävillä henkilöillä asian valmistelun tueksi.

- 1. Tiimin toiminnan kuvaus (Tiimi arvioi esihenkilön johdolla)**
 - a. Tiimin rakenne (varhaiskasvatuksen opettajat, lastenhoitajat, ryhmäavustajat ym.)
 - b. Tiimin osaaminen ja kokemus (koulutukset, muulla tavoin hankittu osaaminen)
 - c. Tiimin hyvinvoinnin tilanne (tässä voi käyttää apuna kunnan varhaisen puuttumisen työvälineitä tiimin hyvinvoinnin itsearviointiin)
 - d. Kirjataan perustehtävään liittyviä käytännön järjestelyitä, jotka liittyvät tuen toteutumiseen (SAK-ajan käyttö ja toteuttaminen, mahdolliset työvuoroihin liittyvät tehtävät)
- 2. Lapsiryhmän kuvaus (ryhmän varhaiskasvatuksen opettaja arvioi)**
 - a. Ryhmän rakenne (lasten määrä, ikärakenne)
 - b. Tukitoimet (Ei listata lasten tuen tarpeita vaan todelliset käytössä olevat tukitoimet! (Millaista yleistä, tehostettua ja erityistä tukea ryhmässä annetaan)
- 3. Asiakirjat (Tukitiimi ja varhaiskasvatuksen opettaja arvioi)**
 - a. Asiantuntijoiden suositukset tukitoimiksi
 - b. Vasut ja muu dokumentointi (tarkastellaan, kuinka tukea on dokumentoitu)
- 4. Pedagogiikan ja toimintakulttuurin arviointi (Tiimi arvioi)**
 - a. Arvioidaan ja kirjataan ryhmän vahvuuksia ja kehittämiskohteita tuen näkökulmasta. Apuna voi käyttää alla lueteltuja arviointimateriaaleja.
 - i. KARVI:n 2019 varhaiskasvatuksen laatuindikaattoreiden mukaisen arvioinnin toteutuminen (tässä voi käyttää seudullista lomakkeistoa ja Varhaiskasvatuksen laadun indikaattoreita [KARVI T1319.pdf](#))
 - ii. Toimintakulttuurin tarkastelu ja inklusiivisuuden arviointi ([reflektointityökalu inklusiivisuuden arviointiin 2019.pdf \(oph.fi\)](#) 1. Ilmapiiri 2. Sosiaalinen ympäristö 3. Lapsilähtöisyys 4. Fyysinen ympäristö 5. Välineet ja materiaalit 6. Vuorovaikutus 7. Oppimis- ja opettamisympäristö 8. Perheiden osallisuus)
- 5. Esihenkilön kokonaisarvio ryhmän tuen järjestämisestä**
 - a. Tiimipalaverilomakkeiden ja muiden työnjohdollisten asiakirjojen (pedagogiset keskustelut) pohjalta tehty yhteenveto rakenteellisen tuen tarpeesta
- 6. Huoltajien palaute**
 - a. Laatukselyn tuloksia ja muulla tavoin kerätty palautetta voi käyttää tässä hyväksi
 - b. Yksittäisten huoltajien sanallisesti ja kirjallisesti saatu palaute
- 7. Tukitiimin näkemykset rakenteellisen tuen tarpeesta**
 - a. Kirjallinen arvio erityispedagogisten asiantuntijoiden näkökulmasta (pohjautuu havainnointiin ja työskentelyyn ryhmän kanssa)
 - b. Palveluohjauksen arviointi (kun tuen tarve on tiedossa varhaiskasvatuspaikkaa haettaessa)

Lähteet:

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Opetushallitus 2018 [varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.pdf \(oph.fi\)](#)

Reflektointityökalu varhaiskasvatuksen inklusiivisuuden arviointiin, Opetushallitus 2019
[reflektointityökalu inklusiivisuuden arviointiin 2019.pdf \(oph.fi\)](#)

Varhaiskasvatuksen laatuindikaattorit, Karvi 2019

https://karvi.fi/wp-content/uploads/2019/09/KARVI_Tiivistelma_Perusteet-ja-suositukset_web.pdf

Hyvän yleisen tuen käytänteitä Liperin kunnassa -tarkistuslista

Oppimisen, työskentelyn ja käyttäytymisen tukitoimien tarpeen arviointia

Oppilas: _____ Luokka: _____

Opettaja(t): _____ Päivämäärä: _____

Oppilaalle tulee järjestää tukitoimia, koska kyseessä on (alleiviivaa sopivat):

Oppimishuolet Keskittymisen pulmat Sosiaaliset pulmat
Käyttäytymishuolet Tarkkaavaisuuden pulmat Terveysteen liittyvät pulmat
Työskentelypulmat Tunne-elämän pulmat Huoli hyvinvoinnista

Muu:

Rasti, mitä tukitoimia olette kokeilleet. Rasti myös ne, joita kannattaisi kokeilla.

Kuvaile tukitoimi tai kirjaa muita tukeen liittyviä huomioita.

Oppimisympäristö	Tukitoimi käytössä	Kokeillaan jatkossa	Havainnot
Istumapaikka sopiva (sijainti, häiriötekijöiden minimointi)			
Koulun käyttäytymisodotukset ja toimintaohjeet näkyvissä			
Tavaroilla omat paikat			
Tarvittavat tukivälineet käytössä ja saatavilla			
Työskentely joustavin ryhmittelyin			
Ryhmällä myös omia sovittuja sääntöjä ja ne näkyvissä			
Erilaiset työskentelytilat suunniteltu (hiljainen, keskustelu, ryhmätyö jne.)			
Toiminnan ohjaaminen suullista sekä visuaalisesti tuettua			
Oppilaalla aktiivinen rooli			
Erilaisista tehtävistä ja tekemisistä mahdollisuus valita			

Oppimisympäristö	Tukitoimi käytössä	Kokeillaan jatkossa	Havainnot
Tarkkaavaisuuden ylläpitoon käytössä yksilölliset keinot. Mitkä?			
Mahdollisuus tvt:n hyödyntämiseen päivittäin			
Tilat suunniteltu monipuolisiksi ja innostaviksi			
Rauhoittumispaikka järjestetty			
Tehtävien suorittaminen erillisessä tilassa mahdollista			
Oppimis- ja työskentelytyylin huomioiminen			
Läksyt merkitään muistiin			
Muuta? Mitä?			

Tavoitteellisuus	Tukitoimi käytössä	Kokeillaan jatkossa	Havainnot
Viikkosuunnitelma ja sen läpikäyminen			
Päivästrukturi näkyvässä ja sen läpikäyminen			
Tunnin etenemisen suunnitelma näkyvässä ja sen läpikäyminen etukäteen			
Toiminnan tavoitteiden määrittely ja läpikäyminen oppilaan kanssa kahdestaan			
Vastuutehtäviin nimeäminen			
Toiminnan jakaminen osavaiheisiin			
Tehtävien pilkkominen			
Havaintomateriaalin käyttö			
Toimintaohjeet näkyvässä			

Tavoitteellisuus	Tukitoimi käytössä	Kokeillaan jatkossa	Havainnot
Lisätty mallintaminen ja ohjaaminen opetuksessa			
Lisääjan antaminen			
Tehtävien muokkaaminen			
Tehtävien määrän vähentäminen			
Oppilaan omat tavoitteet tiedossa ja niiden edistymistä arvioidaan			
Oppitunnin alussa ja lopussa vakiintuneet rutiinit			
Annetaan vain yksi ohje kerrallaan			
Työskentelyä suunnitellaan yhdessä			
Siirtymätilanteet valmistellaan ja tuetaan (eri tiloihin siirtymiset, vapaammat tilanteet, poikkeukset)			
Oppilaan vahvuudet tiedossa ja niitä hyödynnetään			
Tuntitavoite selkeästi tiedossa ja näkyvillä			
Lisätyt työskentelytauat (välitehtävät suunniteltu)			
Toiminnan aloittaminen ja lopettaminen selkeästi			
Palkkioiden järjestelmällinen käyttö			
Oppimisjakson tavoitteet tiedossa ja näkyvillä tilassa			
Työskentelyn tavoitteet tiedossa ja näkyvillä tilassa			
Käyttäytymisen tavoitteet tiedossa ja näkyvillä tilassa			

Oppimistaitoja harjoitellaan tavoitteellisesti			
Työskentelytaitoja harjoitellaan tavoitteellisesti			

Tavoitteellisuus	Tukitoimi käytössä	Kokeillaan jatkossa	Havainnot
Käyttäytymistaitoja harjoitellaan tavoitteellisesti			
Oppilaan mielenkiinnonkohteisiin vastataan			
Työskentelystä toiseen siirtyminen tuettu (esim. taulukuvalla)			
Wilman tai reissuvihkon käyttö			
Yhteydenotto huoltajaan			
Palaveri huoltajan kanssa			
Kirjallisesti sovitut roolit, tavoitteet ja toimenpiteet			
Yhteydenotto ja yhteistyön käynnistäminen muihin tahoihin			

Vuorovaikutus ja ohjaus	Tukitoimi käytössä	Kokeillaan jatkossa	Havainnot
Yksilöllinen ohjaus			
Säännöllinen välitön palaute			
Toisen oppilaan tuki			
Ohjaajan tuki			
Erityisopettajan tuki			
Muun aikuisen tuki			
Yksilöllinen kohtaaminen ja kuulumisten vaihto päivittäin			

Positiivinen palaute joka tunnilla			
Arviointi monipuolista			
Itsearviointia harjoitellaan päivittäin			

Vuorovaikutus ja ohjaus	Tukitoimia käytössä	Kokeillaan jatkossa	Havainnot
Kahdenkeskiset keskusteluhetket oppilaan kanssa viikoittain			
Tunteiden säätelyyn mietitty yksilölliset keinot			
Kuuntelemiseen ja keskittymiseen mietitty yksilölliset tukikeinot			
Ohjeen ymmärtäminen varmistetaan			
Oppilasta ohjataan työskentelyssä ajattelemaan ennen tekemistä			
Uudet käsitteet nimetään ja määritellään oppimisprosessin aikana			
Oppilasta ohjataan käyttämään täsmällisiä käsitteitä puheessa			
Oppilasta ohjataan oivaltamaan itse ilman valmiita vastauksia			
Oppilasta pyydetään päivittäin kouluarjessa sanoittaman omaa työskentelyä, käyttäytymistä ja oppimista			
Muuta? Mitä?			

Tiedonsiirron lomake; Nivelvaihe 6.–7. luokat

Koulun nimi:	
Luokanopettaja:	
Erityisopettaja:	

ohje: Kopioi tai kirjaa pedagogisen tiedonsiirron asiat alla olevaan taulukko-osaan. Kannattaa kirjata asiat jo tuen arviointia tehdessä oppimissuunnitelmaan tai HOJKS:iin, josta voit kopioida asiat suoraan tähän lomakkeeseen. Tarvittaessa samat asiat kirjataan lomakkeeseen yleisen tuen oppilaalle. Muistiinpano-osioon erityisopettaja voi kirjoittaa havaintojaan.

Yleinen (tarvittaessa), tehostettu ja erityinen tuki:

- oppimisen esteet, haasteiden juurisyyt, pohdintaa, mistä esteet voivat johtua (ei diagnooseja)
- keinot, joilla tuetaan oppilasta (konkretiaa); tuen tarkka kuvaus
- arviointi (toimenpiteet, keinot)
- oppilaan itseohjautuvuuden taidot (esim. Pärjääkö yksin arjessa? Löytääkö paikat?)
- ryhmässä toimimisen taidot
- motivaatio koulunkäyntiin
- vahvuudet!
- oppilaan oma näkökulma ja huoltajien näkökulma koulunkäynnistä, osaamisesta ja onnistumisista (oppimiskeskustelussa kirjattu)

Lisäksi HOJKS:ssa kuvataan:

- Yksilöllistetyissä oppiaineissa (jos on) tavoitteet, niiden arviointi sekä arvioinnin muoto (sanallinen/numeroarviointi)
- Tarkka kuvaus toimivista ratkaisuista oppimistilanteissa
- Arvio/kuvaus omatoimisuuden tasosta erilaisissa tilanteissa (esim. lukeminen, kirjoittaminen, ryhmätyöskentely, siirtymät)

Kopioi laatikko kaikille oppilaillesi, joista siirrät pedagogista tietoa

Oppilaan nimi ja tuen taso (Y/T/E):	muistiinpanot:
-------------------------------------	----------------

Oppilaan nimi ja tuen taso (Y/T/E):	muistiinpanot:
Oppilaan nimi ja tuen taso (Y/T/E):	muistiinpanot:
Oppilaan nimi ja tuen taso (Y/T/E):	muistiinpanot:

Oppilaan huoltajien kuuleminen

Oppilaan nimi: _____ Koulu: _____ lk: _____

Asiassa: _____

Perustelut:

 pedagogisessa arvioissa tai selvityksessä (annettu huoltajille mukaan) muut syyt _____

Asian käsittely: huoltajapalaverissa/pedagogisessa tukiryhmässä _____.____.20____

Huoltajien kanta asiassa on:

Kuulemisen palautus (mennessä): _____.____.20____

Paikka ja päiväys

_____.____.20____

Huoltajien allekirjoitus ja nimenselvennys

Kirjallisen kuulemisen palautus koululle
Huoltajan kuuleminen HL 358-365

Asian eteneminen huoltajan kuulemisen perusteella:

Paikka ja päiväys

_____, _____.20____

rehtorin/tyvinvointikoordinaattorin allekirjoitus
ja nimenselvennys

Opettajan allekirjoitus ja nimenselvennys

SUOSTUMUS

- Yksilökohtaisen opiskeluhoollon monialaisen asiantuntijaryhmän kokoontumiseen
 Lupa tiedonsiirtoon _____ (mihin/kenelle)

Suostumme Emme suostu siihen,

että _____ lk (oppilaan nimi ja luokka)
 asia _____

Asiantuntijaryhmän kokoontuminen perustuu oppilas ja opiskelijahuoltolakiin 1287/2013 19.1§ ja 19.2§. Oikeus poiketa salassapitovelvoitteesta tiedonsiirrossa perustuu 1287/2013 23§.

virka-asema	nimi (pakollinen)	kyllä	ei
varhaiskasvatuksen opettaja/ luokanopettaja/-valvoja			
erityisopettaja			
oppilaanohjaaja			
kouluterveydenhoitaja			
kuraattori			
sosiaalityöntekijä			
perheneuvolan työntekijä			
hyvinvointipedagogi			
koulunuorisotyön tekijä/etsivä nuori- sotyön tekijä			
koulunkäynnin ohjaaja/lastenhoitaja			
apulaisrehtori/koulun johtaja			
huoltaja(t)			
muu			

_____ yksikössä opiskeluhooltorekisteriä ylläpitää _____.

Allekirjoitettu lupalomake annetaan rekisterinpitäjälle.

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon koollekutsuja _____ (nimi)

Liperissä ____ / ____ 20____

Oppilaan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

Huoltajan allekirjoitus

